DELUX

31 రోజుల్లో

హిందీ

నేర్చుకుందాం

31 రోజుల్లో హిందీ నేర్చుకుందాం

కూర్పు :

ఎమ్.మాధవి, B.A.

డీలక్స్ పబ్లికేషన్స్

33-3-31, రామానాయుడు వీధి, సీతారామపురం,

విజయవాడ - 520 002. ఫోన్ : 9441176276

31 రోజుల్లో హిందీ నేర్చుకుందాం

* ఎమ్.మాధవి, B.A.,

కాపీరైట్	:	పబ్లిషర్స్
ప్రధమ ముద్రణ	:	జనవరి 2010
టైటిల్ డిజైన్	:	గిరిధర్
టైప్‌సెట్టింగ్	:	సృజన గ్రాఫిక్స్
ప్రింటింగ్	:	శ్రీ వినాయక ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్ అరండల్‌పేట, విజయవాడ–2
పబ్లికేషన్స్	:	డీలక్స్ పబ్లికేషన్స్ విజయవాడ – 520002.
ప్రతులకు	:	శ్రీ బాలాజీ పబ్లికేషన్స్ విజయవాడ – 520002.
వెల	:	**Rs. Rs. 25.00**

*Responsible for selection of matter etc under the PRB & Copyright Acts etc.

We have made many efforts to present this book without errors, But some errors might have crept in. We do not take any legal responsibility for such errors and omissions. If you bring them to our notice we shall correct them in our next edition. All disputes are subject to Vijayawada Jurisdiction only.

1 వ రోజు

తెలుగు టు హిందీ వర్ణమాలా

హిందీభాష 46 అక్షరములు కలిగి ఉన్నది. అందు అచ్చులు 13 అయితే హల్లులు 33. తెలుగు భాషలో వున్న ఋూ, ఎ, ఓ, అక్షరములు హిందీలో లేవు. తెలుగులో పూర్ణానుస్వారము (0) అర్ధానుస్వారము (c) విసర్గము (ః) అక్షరములను కుడివైపున వ్రాయబడును. హిందీ భాషలో పూర్ణానుస్వారము బిందువు (.) రూపంలో అక్షరముల పైన వ్రాయబడును. అర్ధానుస్వారము కూడా అక్షరమాల పైనే (.) వ్రాయబడును. విసర్గము మాత్రము తెలుగులో వలెనే అక్షరములకు కుడివైపున వ్రాయబడును. హిందీ భాష దేవనాగరి లిపిలో వ్రాయబడు చున్నది. ఆంగ్లంలో వ్రాయబడు హిందీని రోమన్ హిందీ లేక ఆంగ్ల హిందీ అందురు. హిందీలో పూర్ణ బిందువు యొక్క ఉచ్చారణ అర్ధానుస్వారము వలె (నకారము వలె) ఉండును. హిందీ అక్షరములు, మాటలు పై భాగంలో గీతద్వారా కలుపబడి ఉంటాయి. కనుక పై వైపు క్రమంగా కనిపిస్తాయి. హిందీ భాషలో ళ, ఱ, అను అక్షరములు లేవు. అయితే యితర భాషలలోని ళ శబ్దములు వ్రాయవలసినపుడు, పలుక వలసినపుడు సౌలభ్యము కొరకు ळ ఆకారంలో వ్రాయుచున్నారు. क्ष, त्र, ज्ञ అనునవి సంయుక్తాక్షరములు क् + ष = क्ष, त + र = त्र ,ज् +ञ = ज्ञ. अ, आ, झ, ण, श, त्र అను అక్షరములు హిందీలో రెండు రకములుగా వ్రాయబడుచున్నవి. మీకు అక్షరాలు నేర్చుకోవడం వస్తే చాలు. ఆ తరువాత వాక్యాలు వ్రాయడం, గ్రామరు తెలుసుకోవడం చాలా తేలిక అవుతుంది. పైగా ఈ భాషను మీరు చాలా తేలికగా పట్టేయవచ్చు. ఎందుకంటే మన ఇళ్లవద్ద సాధారణంగా హిందీ వాడే వారు ఉండనే ఉంటారు. కాబట్టి ఇక మీరు తొందరగా హిందీని మాట్లాడవచ్చు.

2 వ రోజు

అచ్చులు

अ	-	అ	ए	-	ఎ
आ	-	ఆ	ऐ	-	ఐ
इ	-	ఇ	ओ	-	ఒ
ई	-	ఈ	औ	-	ఔ
उ	-	ఉ	अं	-	అం
ऊ	-	ఊ	अः	-	అః
ऋ	-	ఋ			

अ आ इ ई उ ऊ
ऋ ए ऐ ओ औ
अं अः

పై అక్షరాలను చూచినట్లయితే మన తెలుగులో ఉన్నటువంటి కొన్ని అక్షరాలు లేవు. అవి '**ఋూ, ఏ, ఓ,**' వీటి యొక్క ఉచ్చారణ వచ్చిన ప్రదేశములలో కూడా సంబంధిత అక్షరము లనే రెండు విధాలుగా ఉపయోగించడం జరుగుతుంది.

3 వ
రోజు

హల్లులు

క क	ఖ ख	గ ग	ఘ घ	ఙ ङ
చ च	ఛ छ	జ ज	ఝ झ	ఞ ञ
ట ट	ఠ ठ	డ ड	ఢ ढ	ణ ण
త त	థ थ	ద द	ధ ध	న न
ప प	ఫ फ	బ ब	భ भ	మ म
య य	ర र	ల ल	వ व	శ श
స स	ష ष	హ ह	క్ష क्ष	త్ర त्र

జ్ఞ ज्ञ

[illegible] అక్షరములే కాకుండా వాడుకలో లేని అక్షరములు ఉన్నాయి. [illegible] హల్లుల్లో స్థానం ఉంది. హిందీలో ఈ అక్షరములకు వేరుగా [illegible] ఉండదు

4 వ రోజు

बारहखडी

బారహఖడీ - గుణింతము

తెలుగులో మాదిరిగానే హిందులో కూడా గుణింతాలున్నాయి. గుణింతమును హిందీలో బారహఖడీ అంటారు. హల్లులకు అనేక రకమైన ఉచ్చారణ లేర్పడుట కొరకు, హల్లులకు అచ్చులను కలుపవలసి ఉంటుంది. హల్లులతో అచ్చులు కలిసినపుడు, అచ్చులు పొందు మార్పులను 'మాత్ర' (గుర్తు) అంటారు. హల్లులతో కలియునపుడు ప్రతి అచ్చునకు ఒక మాత్ర వస్తుంది. హల్లులతో మాత్రలను కలుపడాన్నే (గుణింతము) అంటున్నారు. ఈ భాగములో స్వరములు (అచ్చులు) వాటి గుర్తులు (మాత్రలు) హిందీ గుణింతాలను చూద్దాము.

	హిందీ అక్షరము	గుర్తు	తెలుగు అక్షరము	గుర్తు
1.	आ	ा	అ	ా
2.	इ	ि	ఇ	ి
3.	ई	ी	ఈ	ీ
4.	उ	ु	ఉ	ు
5.	ऊ	ू	ఊ	ూ
6.	ऋ	ृ	ఋ	ృ
7.	ए	े	ఏ	ే
8.	ऐ	ै	ఐ	ై
9.	ओ	ो	ఓ	ొ ో
10.	औ	ौ	ఔ	ౌ
11.	अं	ं	అం	ం
12.	अः	ः	అః	ః

क् 'క్' తో చేర్చిన గుణింతము (బారహాఖడీ)

1.	क् आ	का	క్ + అ	= కా
२.	क् इ	कि	క్ + ఇ	= కి
३.	क् ई	की	క్ + ఈ	= కీ
४.	क् उ	कु	క్ + ఉ	= కు
५.	क् ऊ	कू	క్ + ఊ	= కూ
६.	क् ऋ	कृ	క్ + ఋ	= కృ
७.	क् ए	के	క్ + ఎ	= కె
८.	क् ऐ	कै	క్ + ఏ	= కే
१०.	क् ओ	को	క్ + ఓ	= కో
११.	क् औ	कौ	క్ + ఔ	= కౌ
१२.	क् अं	कं	క్ + అం	= కం
१३.	क् अ:	क:	క్ + అః	= కః

సూచన : హిందీలో, పొల్లులేని కె, కొ లు, - రెండూ ఉండవు. ఇలాగే అన్ని గుణింతాలలో పొల్లులేని ఏత్వాలు, ఓత్వాలు ఉండవు. దీర్ఘఏత్వాలు, ఓత్వాలే గుణింతాలలో వుంటాయి.

बारहखडी (బారహాఖడీ) - గుణింతములు

క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ
क	का	कि	की	कु	कू	कृ
కే	కై	కో	కౌ	కం	కః	
के	कै	को	कौ	कं	क:	
ఖ	ఖా	ఖి	ఖీ	ఖు	ఖూ	ఖృ
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ
ఖే	ఖై	ఖో	ఖౌ	ఖం	ఖః	
खे	खै	खो	खौ	खं	ख:	

గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ
గే	గై	గో	గౌ	గం	గః	
गे	गै	गो	गौ	गं	गः	
ఘ	ఘా	ఘి	ఘీ	ఘు	ఘూ	ఘృ
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ
ఘే	ఘై	ఘో	ఘౌ	ఘం	ఘః	
घे	घै	घो	घौ	घं	घः	
చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ
చే	చై	చో	చౌ	చం	చః	
चे	चै	चो	चौ	चं	चः	
ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छृ
ఛే	ఛై	ఛో	ఛౌ	ఛం	ఛః	
छे	छै	छो	छौ	छं	छः	
జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ
జే	జై	జో	జౌ	జం	జః	
जे	जै	जो	जौ	जं	जः	
ఝ	ఝా	ఝి	ఝీ	ఝు	ఝూ	ఝృ
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ
ఝే	ఝై	ఝో	ఝౌ	ఝం	ఝః	
झे	झै	झो	झौ	झं	झः	

ట టా టి టీ టు టూ టృ
ट टा टि टी टु टू टृ
టే టై టో టౌ టం టః
टे टै टो टौ टं टः

ఠ ఠా ఠి ఠీ ఠు ఠూ ఠృ
ठ ठा ठि ठी ठु ठू ठृ
ఠే ఠై ఠో ఠౌ ఠం ఠః
ठे ठै ठो ठौ ठं ठः

డ డా డి డీ డు డూ డృ
ड डा डि डी डु डू डृ
డే డై డో డౌ డం డః
डे डै डो डौ डं डः

ఢ ఢా ఢి ఢీ ఢు ఢూ ఢృ
ढ ढा ढि ढी ढु ढू ढृ
ఢే ఢై ఢో ఢౌ ఢం ఢః
ढे ढै ढो ढौ ढं ढः

ణ ణా ణి ణీ ణు ణూ ణృ
ण णा णि णी णु णू णृ
ణే ణై ణో ణౌ ణం ణః
णे णै णो णौ णं णः

త తా తి తీ తు తూ తృ
त ता ति ती तु तू तृ
తే తై తో తౌ తం తః
ते तै तो तौ तं तः

థ	థా	థి	థీ	థు	థూ	థృ
थ	था	थि	थी	थु	थू	थृ
థే	థై	థో	థౌ	థం	థః	
थे	थै	थो	थौ	थं	थः	
ద	దా	ది	దీ	దు	దూ	దృ
द	दा	दि	दी	दु	दू	दृ
దే	దై	దో	దౌ	దం	దః	
दे	दै	दो	दौ	दं	दः	
ధ	ధా	ధి	ధీ	ధు	ధూ	ధృ
ध	धा	धि	धी	धु	धू	धृ
ధే	ధై	ధో	ధౌ	ధం	ధః	
धे	धै	धो	धौ	धं	धः	
న	నా	ని	నీ	ను	నూ	నృ
न	ना	नि	नी	नु	नू	नृ
నే	నై	నో	నౌ	నం	నః	
ने	नै	नो	नौ	नं	नः	
ప	పా	పి	పీ	పు	పూ	పృ
प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ
పే	పై	పో	పౌ	పం	పః	
पे	पै	पो	पौ	पं	पः	
ఫ	ఫా	ఫి	ఫీ	ఫు	ఫూ	ఫృ
फ	फा	फि	फी	फु	फू	फृ
ఫే	ఫై	ఫో	ఫౌ	ఫం	ఫః	
फे	फै	फो	फौ	फं	फः	

5 వ రోజు

బ బా బి బీ బు బూ బృ
ब बा बि बी बु बू बृ
బే బై బో బౌ బం బః
बे बै बो बौ बं ब:

భ భా భి భీ భు భూ భృ
भ भा भि भी भु भू भृ
భే భై భో భౌ భం భః
भे भै भो भौ भं भ:

మ మా మి మీ ము మూ మృ
म मा मि मी मु मू मृ
మే మై మో మౌ మం మః
मे मै मो मौ मं म:

య యా యి యీ యు యూ
य या यि यी यु यू
యే యై యో యౌ యం యః
ये यै यो यौ यं य:

ర రా రి రీ రు రూ రృ
र रा रि री रु रू रॄ
రే రై రో రౌ రం రః
रे रै रो रौ रं र:

ల లా లి లీ లు లూ
ल ला लि ली लु लू
లే లై లో లౌ లం లః
ले लै लो लौ लं ल:

వ	వా	వి	వీ	వు	వూ	వృ
व	वा	वि	वी	वु	वू	वृ
వే	వై	వో	వౌ	వం	వః	
वे	वै	वो	वौ	वं	व:	
శ	శా	శి	శీ	శు	శూ	శృ
श	शा	शि	शी	शु	शू	शृ
శే	శై	శో	శౌ	శం	శః	
शे	शै	शो	शौ	शं	श:	
ష	షా	షి	షీ	షు	షూ	షృ
प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ
షే	షై	షో	షౌ	షం	షః	
पे	पै	पो	पौ	पं	प:	
హ	హా	హి	హీ	హు	హూ	హృ
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ
హే	హై	హో	హౌ	హం	హః	
हे	है	हो	हौ	हं	ह:	
క్ష	క్షా	క్షి	క్షీ	క్షు	క్షూ	
क्ष	क्षा	क्षि	क्षी	क्षु	क्षू	
క్షే	క్షై	క్షో	క్షౌ	క్షం	క్షః	
क्षे	क्षै	क्षो	क्षौ	क्षं	क्ष:	
త్ర	త్రా	త్రి	త్రీ	త్రు	త్రూ	త్రృ
त्र	त्रा	त्रि	त्री	त्रु	त्रू	त्रृ
త్రే	త్రై	త్రో	త్రౌ	త్రం	త్రః	
त्रे	त्रै	त्रो	त्रौ	त्रं	त्र:	

(మిగతా గుణింతాలన్నీ పై మాదిరిగానే ఉంటాయి)

6 వ రోజు

संयुक्ताक्षर సంయుక్తాక్షరములు

కొన్ని **ముఖ్య నియమములు :**

1. त, म, न, व వంటి అక్షరములు నిలువు గీతను తీసివేసిన అది సగము మాత్రము ఉచ్చరింపబడిన ఒత్తులుగా మారును. उदा : त्याग, म्यान, न्याय, व्याकरण.
2. ख, स, श, ण వంటి అక్షరములకు కుడివైపున వున్న గీత తీసివేయవలెను. उदा : ख्याल, स्याही, श्यामसुंदर, कण्व मुनि
3. ड, ट, ठ, ल వంటి అక్షరములను ఒకదానిక్రింద మరియొకటి వ్రాయవలెను. उदा : उल्ला, मट्टा, चिट्ठी, लड्डू
4. నిలువు గీత లేని హల్లులను సంయుక్తాక్షరములుగా వ్రాయునపుడు ఒకదాని ప్రక్కన మరియొకటి వ్రాయు పద్ధతి ప్రస్తుతము బహుళ ప్రచారములో వున్నది. యిందులో ముందున్న అక్షరము క్రింద చిన్నగీత గీయవలెను. దానిని సగము మాత్రమే ఉచ్చరించి, తర్వాతి అక్షరమును పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను.
   उदा : लड्डू - లడ్డూ पद्मावति - పద్మావతి
5. మూడు అక్షరములు కలియునప్పుడు మొదటి రెండు అక్షరములు సగము వ్రాసి, సగమే ఉచ్చరింపవలెను. చివరి అక్షరము పూర్తిగా వ్రాసి పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను. उदा : खास्थ्य, अगस्त्य
6. 'త్ర' అను అక్షరమును రెండు విధములుగా వ్రాయవచ్చును.
   उदा : पत्र, इत्र, रात्रि, सूत्र, पुत्र

7. "శ్ర" అను అక్షరమును ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను. उदा : श्रम, श्रीराम, श्रीगणेश, श्रवण, श्रीकृष्ण
8. నిలువుగీతలేని ट, ठ, ड, ढ అను అక్షరములకు క్రావడి ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను. उदा : ड्रामा, ड्रामा, ट्राक्टर, ओढ्र, राष्ट्र, ट्रेन
9. పదములో హల్లుల తర్వాత ఉచ్ఛరింపబడు దానిని క్రావడి (क्रम, प्रेम, आम्र) అనియు హల్లులకు ముందే ఉచ్ఛరింపబడు దానిని రేఫము (धर्म, कर्म, कर्ण) అనియు అందురు. క్రావడిని అక్షరము క్రింద, రేఫమును అక్షరముపైన వ్రాయుదురు.

కొన్ని భిన్నమైన సంయుక్తాక్షరములు :

क +	ष	=	क्ष	–	క్ష	श + र	=	श्र	–	శ్ర
त +	र	=	त्र	–	త్ర	ज + ञ	=	ज्ञ	–	జ్ఞ
क् +	य	=	क्य	–	క్య	क् + व	=	क्व	–	క్వ
त् +	स	=	त्स	–	త్స	न् + म	=	न्म	–	న్మ

कुछ उदाहरण :

चक्र	–	చక్ర్	ताम्र	–	తామ్ర్
रात्रि	–	రాత్రి	पुत्र	–	పుత్ర్
उम्र	–	ఉమ్ర్	सत्य	–	సత్య్
प्यार	–	ప్యార్	क्या	–	క్యా
द्वार	–	ద్వార్	म्यान	–	మ్యాన్
ध्यान	–	ధ్యాన్	न्याय	–	న్యాయ్
ज्वर	–	జ్వర్	स्याही	–	స్యాహీ
प्रार्थना	–	ప్రార్థనా	व्यवस्था	–	వ్యవస్థా
सुवर्ण	–	సువర్ణ్	कर्ण	–	కర్ణ్

पूर्वजन्म	–	పూర్వజన్మ్	स्वर्ग	–	స్వర్గ్
पार्वती	–	పార్వతి	व्यापार	–	వ్యాపార్
विख्यात	–	విఖ్యాత్	रफतार	–	రఫతార్
विध्यार्थी	–	విద్యార్థీ	ग्यारह	–	గ్యారహ్
उल्लू	–	ఉల్లూ	अच्छा	–	అచ్ఛా
अष्ट	–	అష్ట్	कृपा	–	కృపా

హిందీలో అనుస్వారములు
(అరసున్నా) రెండు విధములు

అవి : (ं), (ँ)

ఉదా : मैं – మైం, अंत – అంత్

आँख – ఆంఖ్, हूँ – హూం

द्वित्वाक्षर : ద్విత్వాక్షరములు

ఒక హల్లుకు అదే హల్లు జోడించినపుడు ఏర్పడు అక్షరమును ద్విత్వాక్షరము అందురు.

ద్విత్వాక్షరములు ఎలా ఏర్పడుతాయో చూడండి.

క్	+	క	=	క్క
చ్	+	చ	=	చ్చ
ట్	+	ట	=	ట్ట
త్	+	త	=	త్త
న్	+	న	=	న్న
మ్	+	మ	=	మ్మ
య్	+	య	=	య్య
ప్	+	ప	=	ప్ప
ల్	+	ల	=	ల్ల
ర్	+	ర	=	ర్ర

उदा : अम्मा अय्यर अब्बा अव्वल
अप्पाराव मक्का
खुग्गा बच्चा खद्दर खुर्रम गुस्सा
अल्लाह मट्टा अड्डा उत्तर अन्न

हिन्दी संख्याएं - హిందీ అంకెలు

1	–	१	2	–	२
3	–	३	4	–	४
5	–	५	6	–	६
7	–	७	8	–	८
9	–	९	10	–	१०
20	–	२०	30	–	३०
40	–	४०	50	–	५०
60	–	६०	70	–	७०
80	–	८०	90	–	९०
100	–	१००			

एक	(ఏక్)	ఒకటి
सवा एक	(సవా ఏక్)	ఒకటింబావు
डेढ़	(డేఢ్)	ఒకటిన్నర
पौने दो	(పౌనే దో)	పావు తక్కువ రెండు
दो	(దో)	రెండు
सवा दो	(సవా దో)	రెండుంబావు
अढाई पौने तीन	(అఢాయీ) (పౌనే తీన్)	పావు తక్కువ మూడు
तीन	(తీన్)	మూడు
पाव	(పావ్)	పావు
आधा	(ఆధా)	అర్థ

7 వ రోజు

हिन्दी शब्दों का उच्चारण

హిందీ పదముల ఉచ్చారణ

హిందీలో అక్షరాలు నేర్చుకున్నాము. కొన్ని వాక్యాలను కూడా తయారు చేశాము. కాని పద ఉచ్చరణ ఏ విధంగా ఏర్పడుతుందో మీకు వివరించలేదు. ఇక్కడ ఆ పనిని కూడా పూర్తి చేశాము. మరి పదము ఎలా ఏర్పడుతుందో నేర్చేసుకోండి.

హిందీ భాషనందు రెండు, మూడు అక్షరములున్న యెడల చివరి పొల్లులు సగము మాత్రమే ఉచ్చరింపవలెను.

ఉదా : तन - తన్ घास - ఘాస్ मर - మర్
मगर - నగర్ लगन - లగన్ वतन - వతన్

నాలుగు అక్షరముల మాటల రెండవ, నాలుగవ అక్షరాలు సగము మాత్రమే పలుకవలెను. 5 అక్షరముల మాటలకు 3వ, 5వ అక్షరముల సగము పలుకవలసి వుంటుంది.

ఉదా : कटहल - కట్‌హల్ रसमन - రస్‌మన్
चुपकर - చుప్‌కర్ उमरभर - ఉమర్‌భర్

మూడు అక్షరములుండి చివరి అక్షరము దీర్ఘము వున్నచో రెండవ అక్షరము సగము పలుకవలసి ఉంటుంది.

ఉదా : लहरा - లహ్రా मखड़ी - మఖ్డీ
खतरा - ఖత్రా खुशबू - ఖుశ్బూ

నాలుగు అక్షరములు మాటలలో రెండవ లేదా మొదటి అక్షరము సంయు క్తాక్షరమైనపుడు, రెండవ అక్షరమును పూర్తిగా పలుకవలసి ఉంటుంది.

उदा : चित्रकार – చిత్రకార్ स्वयंसेवक – స్వయంసేవక్

అరబీ, ఫారసీ, ఉర్దూ పదములు హిందీలో వ్రాయునపుడు అక్షరముల క్రింద బిందువు వ్రాయబడును. ఆ పదముల ఉచ్చారణ అరబీ, ఫారసీ, ఉర్దూ పదములను పోలి వుండును.

उदा : ख़त – ఖత్ गलत – గలత్

फ़कीर – ఫకీర్ ज़मानत – జమానత్

विधिवाचक – విధివాచక రూపములు

नीचे दियेगये वाक्यों को पढिए :-

1. तुम पढो।
2. तू वहाँ खडो।
3. तुम खावो।
4. तुम मुझसे बात करो।
5. आप सुनिये।
6. तुम यहा काम करो।
7. आप मेरे सात चलिये।
8. आप वहा मत जाइये।
9. तुम मेरी बात सुनो।
10. आप यहा पाठ पढिये।

పై వాక్యాలను చూస్తుంటే మీకు ఏమిటో గుర్తుకు వస్తున్నాయి కదూ! మీరు ఊహించింది కరెక్టే. ఇవి మీకు ఇంతకుముందు ఇచ్చిన ఆజ్ఞలు, విన్నపములకు సంబంధించిన వాక్యములు. అసలు ఇవి ఎలా ఎక్కడ ఉపయోగించాలో చూద్దాము.

8 వ రోజు

నియమములు

ఈ విధివాచక రూపములు ఆదేశము మరియు విన్నపములో ప్రయోగింప బడును.

तू కర్తగా వున్నప్పుడు క్రియాధాతువు మాత్రమే ఉపయోగింపబడును.

तुम కర్తగా వున్నప్పుడు ओ, आप కర్తగా వున్నప్పుడు इये లేక जये ధాతువునకు చివర వచ్చును.

మామూలు వాక్యములందు నిషేధమును సూచించుటకు नहि వాడితే ఈ విధి వాచకములో మాత్రము నిషేధమును సూచించుటకు క్రియకు ముందు मत ఉపయోగింపబడును.

तू మనకంటె చిన్నవాళ్ళు, నౌకర్లు, ఆత్మీయులను సంబోధించునపుడు, तुम సమాన వయస్సు, హోదాగల వారి యెడల, आप పెద్దలు మరియు గౌరవనీయ వ్యక్తుల పట్ల ఉపయోగించబడును.

ఇప్పుడు ఈ క్రింది వాక్యాలను చూడండి. వీటిని పూర్తిచేయండి. ఇంతకుముందే మీకు వీటి గురించిన వాక్యాలను ఇవ్వడం జరిగింది కాబట్టి ఈ వాక్యాలను నింపటం మీకు చాలా తేలిక అవుతుంది.

भिन्न – భిన్నములు

1/2	आधा, एक बटे दो	2 / 3	दो तिहाई, दो बटे तीन
1 1/2	डेढ	1 / 5	एक पंचाई
2 1/2	ढाई, अढाई	2 / 5	दो पंचाई
3 1/2	साढे तीन		**गणित के चिह्न**
4 1/2	साढे चार	+	धन, जोड
5 1/2	साढे पांच	-	ऋण, बाकी, घटे
1/4	पाव, चौथाई	X	गुणे, गुणा

1 1/4	सवा	÷	भाग, भाग लगे
2 1/4	सवा दो	0.1	दशमलव एक
3 1/4	सवा तीन	0.2	दशमलव दो
4 1/4	सवा चार	-.25	दशमलव दो पांच
3 / 4	पौना	दुगुना -	రెట్టింపు
1 3/4	पौने दो	तिगुना -	మూడురెట్లు
2 3/4	पौने तीन	चौगुना -	నాలుగు రెట్లు
3 3/4	पौने चार	पचगुना -	అయిదు రెట్లు

1 / 3 एक तिहाई, एक बटे तीन

సూచన : 3 / 4 భిన్నము వచ్చినచో అంకె తరువాత అంకెను చదువవలెను. ఉదా : 3 3/4 पौने चार

వ్యాకరణము - ఉపయోగకరమగు శబ్దములు

ఇప్పటి వరకు మీరు చాలా వాక్యాలను నేర్చుకున్నారు. భాషను నేర్చుకునేటపుడు వ్యాకరణము అనేది తప్పనిసరిగా తెలిసిఉండాలి. ఇంగ్లీషు భాషకంటే చాలా తక్కువ వ్యాకరణము హిందీలో ఉంటుంది. కాబట్టి మీరు వ్యాకరణము నేర్చుకుంటూనే పదాలను, వాక్యాలను, సంభాషణలు మాట్లాడటం మొదలగునవి నేర్చుకోండి. ఈ గ్రామరును ప్రత్యేకంగా ఇవ్వకుండా సంభాషణ మధ్యలో ఇవ్వటం జరిగింది.

काल विभजन

तात्कालिक वर्तमान काल

काल के बारे में संक्षिप्त रूप में यहा हम सीखेंगे। हिंदी और तेलुगु भाषाओं के कालों की जैसा हैती हैं । लेकिन इन दोनो में कुछ फर्क भी है।

క్రియలు జరిగినపుడు, అవి ఏ సమయమునందు జరుగబడినవో తెలుపుటకు కాలములను (Tenses) ఉపయోగిస్తాము.

కాలములను ఏ భాషనందయినను మూడు విధాలుగా విభజిస్తారు. అవి వరుసగా

1. సామాన్య వర్తమాన కాలము — सामान्य वर्तमान काल
2. భూతకాలము — भूतकाल
3. భవిష్యత్ కాలము — भविष्य काल

(तात्कालिक वर्तमान काल भाग में इस काल से सम्बन्धित नियम देखिये)

मैं खाना खा रहा हूँ । तुम कहाँ से आ रहे हो
वह फिल्म देख रहा है । वे गाडी ला रहे हैं
बच्छा रो रहा है । वो लडकी खेल रही हैं ।
रवि हँस रहा है । हम उनको देख रहे हैं ।

नियम :-

క్రియా ధాతువు తరువాత रहा हूँ, रहा है, रहे हो, रहे हैं, रही हूँ, रही है, रही हो, रहीं हैं చేరినప్పుడు తాత్కాలిక వర్తమాన కాలిక క్రియ ఏర్పడు తుంది.

కర్త యొక్క లింగ వచనములను బట్టి रहा యొక్క రూపము మాత్రమే మారును. ధాతువు రూపము మారదు.

उदा :

सीता गा रही है । हम गा रहे हैं ।
लडकी गा रही है । लडकियाँ गा रही हैं ।

आ) तात्कालिक वर्तमान काल में बदल कर लिखिये :-

1. हम लिखते हैं ।
2. रमा आती है ।
3. हम देखते हैं ।
4. शांती गीत गाती है ।
5. रवि चाय पीता है ।
6. सरला सुनति है ।
7. राणि खेलती है ।
8. ये बालक सोते हैं ।

भूतकाल భూతకాలం

సామాన్య భూతకాలంలో భాగంగా దీనికి సంబంధించిన నియమాలను చూడండి.

ध्यान से पढिए :-

सीता आयी ।
वह बहुत खाया ।
आपने क्या सुना ? ।
माँ ने रोटी बनायी ।
शिवा किताब लाया ।
वे सभा में बोले ।
सोमेश मंदिर गया ।
हम तीन किलोमीटर दौडे ।
मैं ने खाना खाया ।
सुंदर बाहर गया।
मैं तुम्हारा काम भूला ।
सोमु ने एक घर बनवाया ।

नियम :-

భూతకాలిక సకర్మక క్రియ వచ్చినప్పుడు కర్తకు తరువాత ने ప్రత్యయము వచ్చును. అపుడు కర్మ యొక్క లింగ వచనముల ప్రకారం క్రియ వుండును. (కర్తననుసరించి వుండదు)

కర్మ లేనపుడు, కర్మకు ప్రక్కన को విభక్తి వచ్చినపుడు క్రియ ఎప్పుడు పుంలింగ ఏక వచనంలోనే వుండును.

ఈ ने ప్రత్యయము ला, भूल, बोल, सक, चुक, लग అను క్రియలు, సహాయక క్రియలు వచ్చినప్పుడు వుండదు.

अ) सामान्य भूतकाल में बदलकर लिखिए :

1. सीता ठीक छह बजे उठती हैं। 2. रामु गुंटूर जारहा है ।
3. हम अभी आ रहे हैं । 4. गायत्री पाठ सुनति है ।
5 हम सामान लेता हैं । 6. लडकियाँ खेलती हैं ।
7. हम हिन्दी में बोलते हैं । 8. वह अपना काम भूलता है ।
9. तुम क्या करते हो ? 10. रमेश क्या कहता है ।

भविष्यत काल భవిష్యత్ కాలం

భవిష్యత్ కాలానికి సంబంధించిన వివరణను చూడండి.

नीचे दिये वाक्यों को ध्यान से पढिए :-

हम दस बजे स्कूल जायेंगे।
तुम क्या खावोगे ।
वह दस बजे तक जागेगा।
वे यह काम जरूर करेंगे ।
वे क्या करेंगे ।
ये लोग चेन्नाय जायेंगे ।

सीता जल्दी आयेगी ।
सरला कहाँ रहेगी .
हम ये रुपये लेंगे ।
वे आज शाम को अयेगी ।
वे औरतें काम करेंगी ।
मैं चाय नहीं पीऊँगी ।

దీనికి సంబంధించిన నియమాలు

1. मैं కర్తగా వున్నప్పుడు క్రియా రూపములు ఈ క్రింది విధముగా మారును.

कर	–	मैं करूँगा	–	मैं करूँगी
जा	–	मैं जाऊँगा	–	मैं जाऊँगी
पी	–	मैं पिऊँगा	–	मैं पिऊँगी
ले	–	मैं लूँगा	–	मैं लूँगी
दे	–	मैं दूँगा	–	मैं दूँगी
हो	–	मैं हूँगा (होऊँगा)	–	मैं हूँगी (होऊँगी)
सु	–	मैं सुनूँगा	–	मैं सुनूँगी (होऊँगी)

2. కర్తగా तुम వున్నప్పుడు క్రియా రూపములు ఎలా మారతాయో చూడండి.

सुन	–	तुम सुनोगे	–	तुम सुनोगी
कर	–	तुम करोगे	–	तुम करोगी ।
खा	–	तुम खावोगे	–	तुम खावोगी

3. భవిష్యత్ కాలిక క్రియలు ఎలా ఏర్పడును? అకారాంత, ఆకారాంత ధాతువులకు చివర एगा చేర్చినపుడు.

कर	–	वह करेगा	–	वह करेगी ।
ला	–	रमेश लायेगा	–	राधा लायेगी ।
सुन	–	यह सुनेगा	–	यह सुनेगी ।
गा	–	राम गायेगा	–	सीता गायेगी ।

4. నిషేధమును సూచించుటకు గాను క్రియకు ముందు नहीं లేక न చేర్చబడును.

उदा : वे नहीं दोडेंगे । हम नहीं करेंगे ।

आ) भविष्यत काल में बदलकर लिखिए :

1. वह रोज तीन बार खाती है ।
2. मैं घर जाता हूँ ।
3. रवि तरबूज लाता है ।
4. हम रोज अखबार पढते हैं ।
5. तुम कितने बजे स्कूल जाते हो ?
6. वे यह पुस्तक नहीं पढते ।
7. वे दूकान देर से बंद होती हैं ।
8. तुम किसके यहाँ हिन्दी सीखती हो ।
9. आप कहा से आते है।
10. मैं नें गीत सुना।

संधि

अक्षर के पास–पास आकर मिल जाने से उन में विकार होता हैं । अतः उसे संधि कहते हैं । जैसे – राम+अवतार । इस में राम का अन्त अक्षर म् + और अवतार का पहले 'अ' मिलकर दीर्घ 'आ' हो गया हैं। इस परिवर्तन को संधि कहते हैं ।

(రెండు శబ్దాలకు మధ్య + గుర్తుంటుంది. ఈ +కు ముందు శబ్దము చివరి అక్షరము, వెనకటి శబ్దము యొక్క ముందు అక్షరమును కలిపిన సంధియగును. ఉదా ÷ రామ+ అవతారము యను రెండు శబ్దములను కలిపినపుడు సంధి (కలిసిపోవుట) జరుగుతుంది. అనగా రామ శబ్దములోని చివరి అక్షరం 'మ' 'అ' అవతారము అను శబ్దములోని ముందు అక్షరము 'అ'ను కలిపిన దీర్ఘ 'ఆ' గా మారిపోతుంది. అప్పుడు రామ+అవతారము అనే రెండు శబ్దములు కలిసి రామావతార మవుతుంది.

సంధులు మూడు రకాలు (1) స్వర సంధి (2) వ్యంజన సంధి 3. విసర్గ సంధి. రెండు పదముల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పు "సంధి" అని పిలువ బడును. ఈ సంధి మొదటి పదము యొక్క చివరి అక్షరము రెండవ పదము యొక్క మొదటి అక్షరముల మధ్య ఏర్పడును.

(రెండు ఒకేరకమైన అచ్చులు దగ్గర దగ్గర చేరినప్పుడు, ఆ రెండింటికి బదులు, ఆ జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. అంటే, హ్రస్వ అచ్చు రూపములయిన అ, ఇ, ఉ, లేక ఆ, ఈ ,ఊ తరువాత హ్రస్వ అ, ఇ, ఉలు గాని, దీర్ఘ ఆ, ఈ, ఊ, లు ఉన్నట్లయితే ఆ రెండింటి స్థానములలో, అదే జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. సంధులు జరుగుటను గ్రహించుటకు ఎల్లప్పుడు పదాలను విభజించుటకు + (ప్లస్) ను ఉపయోగిస్తాము. ఆ+కు ఇటువైపు, అటువైపు దానికి దగ్గరలోనున్న అచ్చులను దృష్టిలో నుంచుకోవాలి. ఎలాగంటే –

अ + आ, (అ+ఆ) = आ (ఆ)

=रत्न+ आकार = रत्नाकर (రత్నాకర్)

आ + अ, (ఆ+అ) = आ (ఆ)

= विध्द+अभ्यास= विध्धाभ्यास (విద్యాభ్యాస్)

आ + आ, (ఆ+ఆ) = आ (ఆ)

=महा+ आशय = महाशय (మహాశయ్)

उदा :–देव + इन्द्र = देवेन्द्र देव + आलय = देवालय

देव + ऋषि = देवर्षि मनः + हर = मनोहर

హిందీ భాషలో సంధులు మూడు రకములు

1. स्वर संधि 2. व्यंजन संधि 3. विसर्ग संधि

1.రెండు అచ్చుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును स्वर संधि అంటాము.

2.రెండు హల్లుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును व्यंजन संधि అంటాము.

3.విసర్గము తర్వాత అచ్చు లేదా హల్లు వచ్చినపుడు ఏర్పడు మార్పును विसर्ग संधि అంటాము.

गुण संधि – अगर अ या आ के आगे इ या ई रो तो, दोनों मिलकर ए उ या ऊ हो तो दोनों मिलकर ओ, और ऋ हो तो दोनों मिलकर अर हो जाता है । जैसे

గుణసంధి : అ లేక ఆ తరువాత ఇ లేక ఈ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిపి 'ఏ' గాను उ ऊ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిసి 'ఓ' గాను, ఋ వచ్చినట్లయితే, ఆ రెండు కలిసి 'అర్' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే –

(1) अ या आ + इ या ई = ए (అ లేక ఆ + ఇ లేక ఈ = ఏ అవుతుంది.) जैसे (ఎలాగంటే)

देव + इन्द्र = देवेंद्र (దేవేంద్ర) राज + इन्द्र = राजेंद्र (రాజేంద్ర)

महा + इन्द्र = महेंद्र (మహేంద్ర) गाज + इन्द्र = गजेंद्र (గజేంద్ర)

वृद्धि संधि – వృద్ధి సంధి : అ లేక ఆ కు తరువాత, ఎ లేక ఐ వచ్చిన యెడల రెండున్ను కలిసి 'ఐ' గాను, ఓ లేక ఔ చేరితే రెండున్ను కలిసి 'ఔ' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే –

एक + एक = एकैक, ఏక + ఏక = ఏకైక

मत + ऐक्य = मतैक्य, మత +ఐక్య = మతైక్య

यणा संधि - యణా సంధి : ఇ, ఈ, ఉ, ఊ లేక ఋల తరువాత ఇదే జాతికి సంబంధించిన అక్షరాలు కాక వేరే అక్షరములు చేరినట్లయితే ఇ, ఈ స్థానంలో 'య'గాను ; ఉ, ఊల స్థానములో 'వ' గాను, 'ఋ' స్థానములో 'ర'గాను మారిపోతాయి. ఉదా :-)

यदि + आपि (యది + ఆపి) = यध्यापि (యద్యపి)

अनु+ ऐषण (అను + ఏషణ్) = अन्वोषण् (అన్వేషణ్)

व्यंजन संधि - వ్యంజన్ సంధి: व्यंजन से स्वर या व्यंजन के आने से व्यंजन में विकार होता है, तब उसे व्यंजन संधि कहते हैं

हल्संदि - హల్సంది : హల్లుకు తరువాత అచ్చుగాని లేక హల్లుగాని వచ్చిన ట్లయితే, హల్లులో మార్పు వస్తుంది. ఆ మార్పునే హల్సంధి అంటారు. ఎలాగంటే..

वाक् +ईश = वागीश (వాక్ + ఈశ =వాగీశ)

वाक् + दान् = वाग्दान् (వాక్ + దాన్= వాగ్దాన్)

उत्+ गम् = उद्गम् (ఉత్+ గమ్ =ఉద్గమ్)

विसर्ग संधि - విసర్గ సంధి : विसर्ग के बाद स्वर या व्यंजन के आने पर विसर्ग में जो विकार होता हैं , उसे विसर्ग संधि कहते हैं । जैसे -

విసర్గ తరువాత అచ్చుగాని, హల్లుగాని వస్తే విసర్గలో జరిగిన మార్పునే విసర్గ సంధి అంటారు. ఎలాగంటే -

नि: + चल = निश्चल (ని:+చల్ = నిశ్చల్)

धनु:+ टंकार = धनुष्टांकार (ధనుః + టంకార్ = ధనుష్టంకార్)

नि :+ छल् = निश्चल् (నిః + ఛల్ =నిశ్ఛల్)

विलोम शब्द

ఇవి తెలుగులోను ఇంగ్లీషులో కూడా ఉంటాయి. ఎందుకంటే ఒక పదం ఉంటే దానికి వ్యతిరేఖం ఉంటడంకూడ సాధారణమే కనుక.

వ్యతిరేక అర్థమునిచ్చు పదములను विलोम शब्द అంటాము. ప్రాణివాచక శబ్దములు, గుణము, ఆకారము, స్థలము తెలిపే విశేషణాలు, క్రియలు, వ్యతిరేక అర్థాలను కలిగి వుంటాయి.

స్త్రీ వాచక శబ్దములకు ई, इन, आइन, नी ప్రత్యయములు చివర వచ్చును. కాని చాలా పదములు ప్రత్యేకముగా వుండును.

కొన్ని పదములకు ముందు अ, अन, बे, दुर, उप అను ఉపసర్గలు చేరును.

ఉదా :-

आना	–	जाना	स्वतंत्र	–	अस्वतंत्र
धर्म	–	अधर्म	सुर	–	असुर
यश	–	अपयश	रोग	–	निरोग
बडा	–	छोटा	काला	–	सफेद
कपट	–	निष्कपट	इज्जत	–	बेइज्जत
अमीर	–	गरीब	साक्षर	–	निरक्षर
आगे	–	पीछे	सदाचार	–	दुराचार
अच्छा	–	बुरा	आदि	–	अंत
वीर	–	भीरू	बहुत	–	कुछ
पिता	–	माता	रोना	–	हँसना
गरम	–	ठंडा	भाई	–	बहन
सुख	–	दु:ख	सज्जन	–	दुर्जन

तेज	– धीरे धीरे	सोना	– जागना
दिन	– रात	सवाल	– जवाब
पास	– दूर	ज्ञान	– अज्ञान
के ऊपर	– के नीचे	सत्य	– असत्य
अंदर	– बाहर	मान	– अपमान
में	– पर	ऊँचा	– नीचा
प्राचीन	– नवीन	लेना	– देना
नया	– पुराना	सुन्दर	– असुन्दर
अकलमँद	– बेवकूफ	उठना	– बैठना

कर का प्रयोग

पूर्वकालिक कृदंत :

नियम :-

1. ధాతువునకు कर చేర్చినచో పూర్వకాలిక కృదంత రూపము ఏర్పడును.

   उदा :- हम खेलकर स्कूल गये ।
   हम मिलकर खाते हैं ।
   मैं कहानी सुनकर सो गया ।

   పై వాక్యములలో खा कर, मिल कर, सुन कर – అనునవి పూర్వకాలిక కృదంత రూపములు.

2. कर ధాతువు తరువాత कर వచ్చినచో के వచ్చును. जैसे – मेरी मा स्नान करके पूजा करती है । हम नाश्ता करके स्कूल जाते हैं।
3. సంయుక్త క్రియలకు कर జోడించబడదు. जैसे – डाकू ने

हमारे गॉव को जला दिया। (जला कर - अशुद्ध रूप है)

मैं गॉव से लौट आया (लौट कर - अशुद्ध रूप है)

अभ्यास .

లోహములు-ఖనిజములు लोहमुलु-खनिजमुलु

ధాతు తథా ఖనిజ్ धातु तथा खनिज

రత్నము	रत्नमु	हीरा	హీరా
బొగ్గు	बोग्गु	कोयला	కోయలా
సీసము	सीसमु	सीसा	సీసా
బంగారము	बंगारमु	सोना	సోనా
అభ్రకము	अभ्रकमु	अभ्रक	అభ్రక్
సున్నము	सुन्नमु	चूना	చూనా
తగరము	तगरमु	सफेदा	సఫేదా
అయస్కాంతము	अयस्कांतमु	चुम्बक	చుంబక్
వెండి	वेंडि	चाँदी	చాందీ
ఇనుము	इनुमु	लोहा	లోహా
ఇత్తడి	इत्तडि	पीतल	పీతల్
రాయి	रायि	कंकड़	కంకడ్
ముత్యము	मुत्यमु	मोती	మోతీ
గని	गनि	खाना	ఖానా
పాలరాయి	पालरायि	संगमरमर	సంగ్‌మర్‌మర్
రాగి	रागि	तांबा	తాంబా
నల్లరాయి	नल्लरायि	कड़ा पत्थर	కడా పత్థర్
సీమసున్నము	सीमसुन्नमु	खड़िया	ఖడియా
సత్తు	सत्तु	जस्ता	జస్తా

9 వ రోజు

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

నాకు ముత్యాల హారము ఉన్నది.
नाकु मुत्याल हारमु उन्नदि।
ముఝే మోతీ కా హార్ హై.
मुझे मोती का हार है।

తాజ్‌మహల్ పాలరాతితో నిర్మించబడింది.
ताजमहल पालरातितो निर्मिंचबडिंदि।
తాజ్‌మహల్ సంగ్‌మర్‌మర్ సే నిర్మిత్ కియా గయా హై.
ताजमहल संगमरमर से निर्मित किया गया है।

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.
ई इनुप मुक्क रोड्डु मीद दोरिकिंदि।
ఇస్ లోహ్‌కి తుఖ్‌డే రోడ్ పర్ మిలీ.
इस लोह की तुखडे रोडपर मिली।

సింగరేణి బొగ్గుగని ప్రసిద్ధమైనది.
सिंगरेणि बोग्गुगनि प्रसिध्धमैनदि।
సింగరేణి ఖానా ప్రసిద్ధ్ హై.
सिंगरेणि खाना प्रसिध्द है।

ఈ రోజుల్లో బంగారం ధర అధికముగా ఉన్నది.
ई रोजुल्लो बंगारं धर अधिकमुगा उन्नदि।
ఆజ్‌కల్ సోనా కా మూల్య అధిక్ హై.
आजकल सोनाका मूल्य अधिक है।

మా ఇంటికి సున్నము వేయిస్తున్నాము.
मा इंटिकि सुन्नुमु वेइस्तुन्नामु।
హమారే ఘర్‌కో చూనా దాల్‌తే హైం.
हमारे घरको चूना दालते है।

అయస్కాంతానికి ఆకర్షణ శక్తి ఉన్నది.
अयस्कांतानिकि आकर्षण शक्ति उन्नदि।
చుంబక్ కో ఆకర్షణ్ శక్తి హై.
चुम्बनको आकर्षण शक्ति है।

सुन्दर	–	అందమైన	भहा	–	అందములేని
काला	–	నల్లని	नाटा	–	పొట్టి
गोल	–	గుండ్రని	गेहुआँ	–	గోధుమరంగు
पापी	–	పాపాత్ముడైన	जंगली	–	అడవికి చెందిన
मूर्ख	–	తెలివిలేని			

लिंग లింగములు

हिन्दी में केवल दो लिंग हैं । पुंलिंग और स्त्री लिंग ।

इ, ई లలో ముగిసిన శబ్దములు స్త్రీలింగములు.

ఉదా : सति, मदी, साथी, सोई, करी, देवकी

సంవత్సరములు, నెలలు, వారములు, కొండలు, చెట్లు మొదలగు శబ్దములన్నియు పుంలింగ శబ్దమునకు చెందును.

ఉదా : चैत्र, रविवार, पर्वत, आम का पेड

భాషలు, నదులు మొదలగు శబ్దములన్నియు స్త్రీలింగ శబ్దమునకు చెందును.

ఉదా : कन्नड, तमिल, यमुना, गोदावरि

కొన్ని స్త్రీ లింగ, పుంలింగ శబ్దములను చూడండి.

पुंलिंग	-	स्त्री लिंग	पुंलिंग	-	स्त्री लिंग
नाई	-	नाइन	युवराजा	-	युवरानी
पिता	-	माता	भैंसा	-	भैंस
दुल्हा	-	दुल्हन	राजा	-	राणी
भील	-	भीलनी	अध्यापक	-	अध्यापिका
मोर	-	मोरनी	बाप	-	माँ
लडका	-	लडकी	पडोसी	-	पडोसिन
पंडित	-	पंडिताइन	ऊँठ	-	ऊँठनी
बेटा	-	बेटी	बालक	-	बालिका
मामा	-	मामी	युवक	-	युवती
बकरा	-	बकरी	आदमी	-	औरत
दादा	-	दादी	देवर	-	देवरानी
आदमी	-	औरत	भाई	-	बहन
पूजारी	-	पूजारिन	ब्रह्मा	-	ब्राह्मिणी
घोडा	-	घोडी	लोहार	-	लुहारिन
सिंह	-	सिंहनी	शेर	-	शेरनी
तोता	-	तोती	हाथी	-	हथिनी

वचन వచనములు

వచనములు రెండు విధములు అవి : ఏకవచనము, బహువచనము. हिन्दी में दो वदच हैं । एकवचन और बहुवचन । एक वस्तु का बोध करनेवाले शब्द के वचन होते हैं। दो या दो से अधिक वस्तुओं का बोध करनेवाले शब्द बहुवचन हैं ।

★ अ తో ముగియు పుంలింగ శబ్దములకు బహువచనము మారదు. आकारांत पुलिंग शब्द एकारांत बनते हैं ।

उदा : घोडा – घोडे

★ इ, ई లతో ముగియు స్త్రీలింగ శబ్దములకు బహువచనములో याँ అని మారును. ईकारांत स्त्रीलिंग शब्दों के अंत में इया हो जाते है ।

उदा : लडकी – लडकियाँ

★ अ తో ముగియు స్త్రీలింగ శబ్దములకు బహువచనములో एँ అని మారును. आकारांत स्त्री लिंग शब्द आएँ हो जाते हैं ।

उदा : माता – माताएँ

★ आ తో ముగియు పుంలింగ శబ్దములకు బహువచనములో ए అని మారును. व्यंजनात स्त्रीलिंग ए हो जाता है ।

उदा : किताब – किताबे

व्यंजनात पुंलिंग शब्द नहीं बदलते ।

उदा : पेड – पेड

★ कुछ शब्दों का प्रयोग केवल एकवचन में होता है ।

उदा : (घी, पानी) और कुछ शब्दों का प्रयोग केवल बहुवचन में होते हैं) (उदा : दर्शन, प्राण)

★ कुछ शब्दों में अंतिम आई याँ हो जाता है ।

उदा : चिडिया – चिडियाँ

❖

10 వ రోజు

प्रत्यय ప్రత్యయములు

ప్రత్యయములు రెండు రకములు. 1. कृत प्रत्यय 2. तध्दित प्रत्यय మాటలకు చివర వచ్చి మాటల యొక్క అర్థములో మార్పును కలిగించు వాటిని प्रत्यय అందుము. క్రియ చివర చేర్చబడు ప్రత్యయమును कृत प्रत्यय అంటారు. నామవాచక శబ్దమునకు చివర వచ్చు ప్రత్యయములను तध्दित प्रत्यय అంటారు

కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి :

नी	– चढनी	वान	– धनवान, गणवान
वट	– मिलावट, रुखावट	ता	– सज्जनता
य	– सौंदर्य	अक्कड	– पियक्कड
वाला	– दूधवाला, जानेवाला	वाला	– गाय वाला
आई	– सुनाई	इक	– पौराणिक, सांस्कृतिक
ई	– छोटी	आल	– ससुराल

నామవాచకము

నామవాచకము అంటే దానియొక్క పేరులోనే ఉన్నది. మనుష్యులు జంతువులు, పట్టణములు, నదులు, వస్తువులు మొదలగు వాని పేర్లను తెలుపుతుందని.

ఇవి మూడు రకాలు.

1. వ్యక్తి నామవాచకము 2. జాతి వాచకము 3. భావ వాచకము జాతి వాచకములో రెండు ఉపభేదములు కలవు. అవి (1) సమూహ వాచకము 2. ద్రవ్య వాచకము. అయితే కొందరు మాత్రం నామవాచకమును అయిదు రకములుగా భావించుచున్నారు.

उदाहरण :

1. व्यक्तिवाचक – रवि, श्याम, हिमालय, साक्षि ।
2. जातिवाचक – पहाड, लडकी, लडका, नदी।
3. भाववाचक – संतोष, गरमी, मिठास, क्रोध, ।
4. समूहवाचक – सेना, दल, भीड
5. द्रव्यवाचक – घी, दही, पानी, पेट्रोल ।

ఇప్పుడు ఈ క్రింద ఇచ్చే వాక్యాలను చూసి వాటిలో బోల్డ్ చేసినవి ఏమిటో చెప్పండి.

1. वह **लडकी** मोटी है ।
2. ये **बैल** सफेद हैं ।
3. **रवि** लडका है ।
4. **गंगा** बडी नदी है ।
5. उसकी बातों से मुझे **क्रोध** आया ।
6. माँ को अपनी संतान पर **प्रेम** होता है ।
7. एक किलो **घी** का दाम साठ रुपये हैं ।
8. इस साल **सरदी** बहुत अधिक है ।
9. **विंध्य** पर्वत देश को दो भागों में विभाजित करते हैं ।
10. **मुगल सेना** में बडे बडे सरदार थे ।

సర్వనామములు

నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు పదములను సర్వనామములు అంటారు. ఇవి మీకు తెలుగు ఇంగ్లీషు భాషలందు పరిచయమే. అంటే ఎప్పుడు నామవాచకములు వాడుటకు బదులు సర్వనామము వాడుదురు. దీని ప్రాముఖ్యత ఏమిటో తెలియాలంటే **ఇందులో చూడండి :** రవి విద్యార్థి. రవి ప్రొద్దున్నే లేస్తాడు. రవి ముఖం

కడుక్కుంటాడు. రవి టిఫిన్ చేస్తాడు. ఆ తరువాత రవి స్కూలుకు వెళతాడు. బడిలో పాఠాలు చదువుతాడు. సాయంత్రం ఇంటికి వస్తాడు. రవి టిఫిన్ తింటాడు. హోమ్ వర్క్ చేసుకుంటాడు. తరువాత రవి నిద్రపోతాడు. (ఇక్కడ ఎన్నిసార్లు రవి అని వచ్చింది. ఈ రవి అనే పదం బదులు 'అతడు' అను సర్వనామమును వాడితే సరిపోతుంది.)

వివిధ సర్వనామములు

मैं	:	నేను	कौन	:	ఎవరు
क्या	:	ఏమిటి	वह	:	అది, అతడు, ఆమె
तुम	:	నీవు, మీరు	हम	:	మేము, మనము
ये	:	యివి, వీరు	वे	:	అవి, వారు
आप	:	తమరు	यह	:	యిది, యితడు, ఈమె

సహాయక క్రియలు

వివిధ సహాయ క్రియల గురించి ముందుగానే మనం తెలుసుకున్నాం. వాటిని ఎందుకు వాడతారో అక్కడ మీకు చెప్పలేదు. వీటి వివరణ ఇక్కడ చూడండి. హిందీ భాషలో సహాయక క్రియల యొక్క ప్రయోగము, ప్రయోజనము చాలా ఎక్కువగా ఉన్నది. యివి క్రియ యొక్క రీతిని (పద్ధతిని) తెలియజేయును. లింగము, వచనము, కాలము వలన కలుగు మార్పులు సహాయక క్రియచే కలుగును. (ప్రధాన క్రియ ధాతువు రూపములో వుండును. దానిలో ఎట్టి మార్పు ఉండదు)

ఉదా : दैड सकता है । लिख सकती है । हँसने लगे ।
जाना चाहती है । आने दीजिये । नहीं लिख पाया ।
सक, चुक, लग, चाह, पा, दो అనునవి సహాయక క్రియలు.

लग : ఆరంభ బోధకము. ఏదయినా పని మొదలయినది లేదా ప్రారంభించబడినది అను విషయమును తెలియజేయు. ఒక్కొక్కసారి ఎడతెగక జరుగు పనిని కూడా తెలియజేయును.

सक : గలను, గలదు అను అర్థము నిచ్చును. యిది శక్తి బోధకము, అప్పుడప్పుడు అనుమతి కోరుటకు కూడా ఉపయోగింపబడును.

दे : అనుమతి బోధకము. అనుమతి కోరుట, అనుమతి యిచ్చుట. ఈ రెండు సందర్భములలో క్రియార్థక నామ వాచకముల తర్వాత दे వచ్చును. లింగము, వచనము, పురుషలు, కాలముల కారణంగా వచ్చు మార్పులన్నియు दे అను సహాయక క్రియచే జరుగును. క్రియార్థక నామవాచకము చివర వుండు ना ने గా మారును.

चुक : సమాప్తి బోధకము. ఏదయినా పని పూర్తి అయినది అని సూచించును.

पा : ఇది స్వతంత్రముగాను, క్రియార్థక నామవాచకముతోను వాడబడును. सक ఉపయోగించు అర్థములోనే पाना కూడ ఉపయోగించబడును. सक అనునది స్వంత అసమర్థతను లేదా అశక్తతను సూచించును, पाना అను సహాయక క్రియ యితరుల కారణంగా, వారు అనుమతి యివ్వనందున కలిగిన అసమర్థతను సూచించును. లింగ, వచన, పురుష, కాలముల కారణంగా జరుగు మార్పులు దీనికే జరుగును.

चाह : ఇచ్ఛా బోధకము. ఈ సహాయక క్రియ కోరికను తెలియజేయును. లింగ, వచన, కాలముల వలన సహాయ క్రియ మాత్రమే మారును. మూలధాతువు మారదు.

11 వ రోజు

విభక్తులు

హిందీ భాషలో విభక్తులు ఎనిమిది. వీటిని **कारक** అందురు.

कर्ता कारक	– ने	....	డు, ము, వు, లు
कर्म कारक	– को	....	ని, ను, కి, కు
करण कारक	– से	....	చేత, చే, తోడ, తో
सम्प्रदान कारक	– को	....	కొరకు, కై
अपादान कारक	– से	....	వలన, నుండి, కంటె
सम्बन्ध कारक	– का, के की	....	యొక్క
अधिकरण कारक	– में, पर	....	లో, లోపల, పైన
सम्बोधन कारक	– हे, अरे, अहा	....	సంబోధన

విభక్తులు ఉపయోగించుటలో కొన్ని నియమములు

1. తెలుగు భాషలో వలె హిందీ నందు కూడ విభక్తులు నామవాచకముల (లేక సర్వనామముల) తర్వాత వచ్చును.
2. को జీవం ఉన్న ప్రాణి వాచకములకు మాత్రమే వాడబడును.
3. का, के, की అను షష్ఠీ విభక్తి ప్రత్యయములు का తరువాత వచ్చు నామ వాచకము తర్వాత ఏదైనా ప్రత్యయము వచ్చినచో (ఏకవచనమైనను) का, के గా మారును. ఆకారాంత నామవాచకము ఏకారాంతముగా మారును. స్త్రీ లింగములో ఏమీ మార్పు ఉండదు.

शाम के घर से
तुम्हारे भाई को
लीला की पुस्तक में
कालेज के लडके से
स्कूल की लडकियों से

रवि के घोडे पर
राजू के दोस्त से
माता की कमरे में
स्कूल के लडकों को

नोट :

పుంలింగ ఏకవచనము : का ।

పుంలింగ బహువచనము : के ।

స్త్రీ లింగ ఏక వచనము : की ।

స్త్రీ లింగ బహువచనము : की ।

పుంలింగ ఏకవచనము : का ।

నామ వాచకము తర్వాత విభక్తి వచ్చినచో के అగును.

క్రియా విశేషణము

క్రియను గురించిన విశేషములను తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుతున్నది తెలియును.

కొన్ని విశేషణాలు తెలుపు వాక్యాలను చూడండి.

गाडी तेज चलती है

आगे चलो

बैल तेज दौडती है ।

हम देर से आते है ।

मैं कभी कभी रोटी खाता हूँ।

हम गांव से अभी आते हैं ।

सोमु अकसर सिनेमा जाता है ।

रामाराव जी हमेशा खद्दर पहनते हैं ।

तुम खूब पढो ।

मैं कभी कभी काफी पीता हूँ ।

स्नेहा बहुत जल्दी खाती है ।

పై వాక్యములలో గీతలుంచిన పదములు క్రియా విశేషణములు.

ఈ క్రియా విశేషణములు 4 రకములు.

1. కాల వాచకము : सबेरे, कल, बार - बार ।
2. స్థాన వాచకము : ऊपर, नीचे, अंदर, बाहर
3. పరిమాణ వాచకము : भारी, ज्यादा, इतना
4. భావ వాచకము : अचानक, सचमुच, धीरे - धीरे

द्विरुक्त शब्द ద్విరుక్త శబ్దములు

తెలుగు భాషలో వలెనె హిందీ భాషలో కూడ ద్విరుక్త శబ్దములు వాడుకలో గలవు. యివి పని, లేక సందర్భము యొక్క తీవ్రతను తెలియజేస్తాయి. యివి 1. నామవాచకములు 2. సర్వనామములు 3. విశేషణములు 4. క్రియలు 5. క్రియా విశేషణములందు వుంటాయి.

1. द्विरुक्त संज्ञायें : దిరుక్త నామవాచకములు :

घर घर में - యింటింట घर ही घर - అన్నీ యిండ్లే फूल ही फूल ఎక్కడ చూసిన పూలే द्वार द्वार - ప్రతి ద్వారం వద్ద बात बात में - ప్రతి మాటలో, ప్రతి సందర్భములో टुकडे टुकडे - ముక్కలు ముక్కలు खून ही खून - ఎక్కడ చూసినా రక్తమే कीचड ही कीचड - ఎక్కడ చూసినా బురదే पानी ही पानी - ఎక్కడ చూసినా నీళ్ళ भीड के भीड - గుంపులు గుంపులుగా

2. द्विरुक्त सर्वनाम : దిరుక్త సర్వనామములు :

कोई न कोई - ఎవరో ఒకరు एक एक - ఒక్కొక్కరు

कुछ न कुछ - ఎంతో కొంత खुद व खुद - స్వయముగా

हर कोई, हर एक - ప్రతి ఒక్కరు

अपने आप, अप ही आप - తనంతట తాను

किसी किसी को - కొందరికి మాత్రమే किस किसको - ఎవరెవరికి

3. द्विरुक्त विशेषण : ద్విరుక్త విశేషణములు :

थोडा थोडा, जरा - जरा : కొంచెము కొంచెము

छोटे छोटे : చిన్న చిన్న मोटे मोटे : లావు లావు

बडे बडे : పెద్ద పెద్ద मीठी मीठी, मधुर - मधुर : తీయ తీయని

कुछ न कुछ : ఎంతో కొంత बहुत कुछ : చాల

कुछ कुछ : కొంచెము, కొంచెము

4. द्विरुक्त क्रियायें : ద్విరుక్త క్రియలు :

आते आते : వస్తూ వస్తూ जाते जाते : వెళ్తూ వెళ్తూ

करते करते : చేస్తూ చేస్తూ पढते पढते : చదువుతూ చదువుతూ

तैरते तैरते : ఈదుతూ ఈదుతూ डरते डरते : భయపడుతూ

रोते रोते : ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ हँसते हँसते : నవ్వుతూ

సూచన : ద్విరుక్త క్రియలు ఒక పని నిరంతరము జరుగుటను సూచించును.

5. द्विरुक्त क्रिया विशेषण : ద్విరుక్త క్రియా విశేషణములు :

कभी न कभी : ఎప్పుడో ఒకప్పుడు कभी कभी : అప్పుడప్పుడు

कहीं न कहीं : ఎక్కడో ఒక చోట कहाँ कहाँ : ఎక్కడెక్కడ

ज्यों ज्यों - त्यों त्यों : ఏయే విధముగా, ఆయా విధముగా

जब जब - तब तब : ఎప్పుడెప్పుడు, అప్పుడప్పుడు

जहाँ जहाँ - वहाँ वहाँ : ఎక్కడెక్కడ, అక్కడక్కడ

6. समानार्थक व्दंव्द शब्द : సమానార్థక ద్వంద్వ శబ్దములు :

गाना बजाना : పాడుట, వాద్యములు వాయించుట

रोना पीटना : ఏడ్చి మొత్తుకొనుట बाल बच्चे : పిల్లలు జెల్లలు

लडना झगडना : పోట్లాడుట घर व्दार : యిల్లు వాకిలి

आना जाना : రాకపోకలు गली कूचे : సందులు గొందులు

जान बूझ कर, समझ समझ कर : అంతా తెలిసి

खाना पीना : తినుట త్రాగుట

सोच समझ कर : బాగా పరిశీలించి

సంయుక్త క్రియల ప్రయోగం

హిందీ భాషలో సంయుక్త క్రియల ప్రయోగము ఎక్కువగా జరుగుచుండును. సంయుక్త క్రియల వలన క్రియలలోని ప్రత్యేకత మరియు తీవ్రత తెలియనగును. చాలా సందర్భములలో సహాయక క్రియ తన సహజ అర్థమును కోల్పోయి మొదటి క్రియలో పూర్తిగా కలసిపోవును.

जाना, पडना, डालना, लेना, देना, उठाना, बॅठना, छोडना, रखना అనునవి సహాయక క్రియలు. యివి ప్రధాన క్రియల తర్వాత వచ్చును. రెండు క్రియలు కలసినప్పుడు సంయుక్త క్రియలు ఏర్పడును.

1. **जाना :** కార్య సమాప్తిని సూచించును.
   उदा : हो जाना, सो जाना, मर जाना, भूल जाना, आ जाना, गिर जाना, ले जाना, खा जाना

2. **पडना :** కనబడు, వినబడు వంటి క్రియల మాదిరిగా ఇంద్రియ వ్యాపారములను సూచించును.
   उदा : दिखाई पडना, रो पडना, हँस पडना, चैंक पडना, शुनाई पडना ।

3. **डालना :** యిది నిశ్చయతను సూచించును. తెలుగులో వేయు అను అర్థము నిచ్చును.

उदा : मार डालना, तोड डालना, दे डालना

4. **लेना :** ఈ సహాయక క్రియ ఆత్మార్థములో ఉపయోగింపబడును. తెలుగులో 'కొను' అను అర్థము నిచ్చును.

उदा : सविता अपने कपडे सी लेती है ।
मास्तर जी अपना काम खुद करलेते है ।
तुम यह कविता लिख लो ।
मैं एक पतलून खरीद लेता हूँ ।
बच्चे रोटियाँ ले लेते हैं ।
राजा मजबूत घोडे खरीद लेते हैं ।

5. **देना :** ఈ సహాయక క్రియ 'యిచ్చు' అను అర్థములో పరస్పరముగా ఉపయోగిం పబడును.

उदा : मैं अपनी बहन के लिए पाठ लिख देता हूँ ।
माताजी एक हार खरीद देती है ।
नौकरानी बच्चे को केला खिल देती है ।
राजा शिबि ने अपने शरीर का मांस दे दिया ।
मै ने खाना बना दिया ।

6. **उठना :** ఏదయినా క్రియ అకస్మాత్తుగా జరిగినచో క్రియకు తోడుగా उठना చేర్చబడును.

उदा : कह उठना, चौक उठना, कांप उठना, बोल उठना, चिल्ला उठना

7. **बैठना** : యిది కూడ అకస్మాత్తుగా జరిగిన క్రియను (పనిని) గురించి తెలియ జేయును.

उदा : पूठकर बैठना

8. **रखना:** దాచి వుంచుట, వుంచుట, సంరక్షించుట అను అర్థములో ఉపయోగింప బడును.

उदा : मैने एकदर्जन संतरे छिपा रखे ।
मामाजी ने मुझे दो दिन के लिए रोक रखा ।
दादाजी ने बहुत से रुपये कमा रखे ।
व्यापारी ने अनाज गोदाम में छिपा रखा ।

సూచన : 1. సంయుక్త క్రియలలో సహాయక క్రియలుగా ఉపయోగింపబడు క్రియలు తమ ప్రత్యేక అర్థమును కోల్పోయి, మూల క్రియ యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని బలపరుస్తాయి.

భాషా భాగములు

వీటి గురించి కూడా మనం నేర్చుకున్నాము. వాటిని గురించిన మరికొంత సమాచారం తెలుసుకోండి.

1. హిందీ భాషలో కొన్ని వేల మాటలు వున్నవి. వాటిని ప్రయోగమును బట్టి 8 భాగములుగా విభజించారు.
   1. संज्ञा 2. सर्वनाम 3. विशेषणा 4. क्रिया 5. क्रिया विशेषण 6. सम्बन्ध सूचक 7. समुच्चय बोधक 8. विस्मयादि बोधक
2. మొదటి 4 భాషా భాగములు లింగ, వచన, విభక్తి వలన మార్పు చెందును. చివరి 4 భాషాభాగములు మార్పు చెందవు. మొదటి నాలుగింటికి विकारी शब्द అని, చివరి నాలుగింటికి अविकारी शब्द (अव्यय) అని పేర్లు కలవు.

3. తెలుగు భాషలో భాషా భాగములు 5. వాటి పేర్లు ఇవి :

1. నామవాచకము 2. సర్వనామము 3. విశేషణము 4. క్రియ 5. అవ్యయము

భాషా భాగముల వివరణ

1. **संज्ञा** నామవాచకము

పేర్లను తెలుపు పదములను నామవాచకములందురు.

उदा : सुधीर, सुशीला, मुंबई, गोदावरी, मोर, घर

2. **सर्वनाम** సర్వనామము

నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు పదములను సర్వనామములందురు.

उदा : मैं, तुम, हम, यह, ये, आप, कौन, कोई

3. **विशेषण** విశేషణము

నామవాచకము యొక్కయు, సర్వనామముల యొక్కయు గుణమును తెలుపు పదములను విశేషణములందురు.

उदा : बडा, छोटा, दानी, पापी, सुन्दर, मीठा

4. **क्रिया** క్రియ

పనిని తెలుపు పదములను క్రియలు అందురు.

उदा : आ, जा, लिख, खा, पी, देख, खेल

5. **क्रिया विशेषण** క్రియా విశేషణము

క్రియ యొక్క ప్రత్యేకతను లేదా విశేషణమును తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుచున్నది తెలియును.

उदा : तेज, जोर से, अभी, हमेशा, खूब, कभी कभी

6. **सम्बन्ध सूचक** సంబంధ సూచకము

నామవాచకము లేదా సర్వనామములతో కలిసి వుండి, వాటికి వాక్యములోని ఇతర మాటలతో గల సంబంధమును తెలియజేయు పదములను सम्बन्ध सूचक अव्यय అందురు.

7. **समुच्चय बोधक** సముచ్చయ బోధకము

రెండు మాటలకు, వాక్యాంశములను లేదా వాక్యములను కలుపు పదములను "సముచ్చయ బోధకములు" అందురు.

उदा : और, तथा, एवं, इसलिए, कि, जो, फिर भी

8. **विस्मयादि बोधक** విస్మయాది బోధకము

సంతోషము, దుఃఖము, ఆశ్చర్యము, బాధ, ఏవగింపు, ప్రశంస మొదలగు భావములను ప్రకటించు అవ్యయములను విస్మయాది బోధకములందురు.

उदा : वाह, शबाश, हाय, अहो,

छि:, हे राम, बापरे, हे, दुत्

నిర్మాణ క్రమాన్ని బట్టి పదాల విభజన

నిర్మాణమును (మూలమును) బట్టి పదములను మూడు భాగములుగా విభజింప వచ్చును.

1. रूढि 2. यौगिक 3. योगरूढि

1. **रूढि : రూఢి శబ్దములు**

రూఢి శబ్దములను విభజించినచో వాటిలోని భాగములకు ఏమి అర్థము ఉండదు. అనగా వాటిని విభజించినచో నిరర్థకములగును.

उदा : कुरसी, मेज, बिल्ली, आदमी

2. **यौगिक : యౌగికములు**

రెండు అంతకంటె ఎక్కువ మాటలతో లేదా మాటలలోని అంశములతో ఏర్పడును.

उदा : रसोईघर (रसोई घर) रंगमंच (रंग मंच)

सज्जन (सत् जन) नाटकशाला (नाटक शाला)

3. **योग रूढि : యోగ రూఢి శబ్దములు**

యోగ రూఢి శబ్దములు కూడా యౌగిక శబ్దముల వలెనె రెండు లేక అంతకంటె ఎక్కువ శబ్దములు లేక శబ్దాంశములతో ఏర్పడును. అయితే సాధారణ అర్థమునకు బదులు విశేష అర్థమును తెలియ చేయును.

उदा : **त्रिनेत्र** (इस शब्द एक साधारण अर्थ है तीन नेत्रों वाला । (विशेष अर्थ है शिवाजी)

पीताम्बर (इस शब्द का साधारण अर्थ है पीला वस्त्र पहनने वाला। (विशेष अर्थ है श्री कृष्ण)

काल కాలములు

हिंदी और तेलुगु भाषाओं के काल और प्रयोगद बराबर हैं । मगर हिंदी के कुछ भूतकालों में 'ने' प्रत्यय आने से क्रिया कर्म के लिंग, वचन के अनुसार बदलती हैं । इसके साथ काथ हिंदी में कर्ता के साथ 'ने' प्रत्यय आकर कर्म के साथ 'को' प्रत्यय जूड तो क्रिया हमेशा पुलिंग, एक वचन, प्रथम पुरुष में रहती हैं । तेलुगु में ऐसी कोई स्थिति नहीं हैं । अत: तेलुगु की क्रिया हमेशा कर्ता के लिंग, वचन के अनुसार ही बदलती हैं । जैसे –

मैंने खाना खाया – నేను అన్నము తిన్నాను

मैंने दो फल खाया – నేను రెండు పండ్లు తిన్నాను

मैंने किताब पढी — నేను ఒక పుస్తకము చదివాను

मैंने दो किताब को पढा — నేను రెండు పుస్తకాలు చదివాను

పై వాక్యములలో మొదటి వాక్యములో खाना (ఖానా) అను కర్మ పుంలింగ ఏకవచనములో వున్నది. గాన క్రియ పుంలింగ ఏకవచనములో వున్నది. రెండవ వాక్యములో రెండు పండ్లను కర్మ బహువచనములో వున్నది గాన క్రియ, బహువచనము లోనికి మారిపోయింది. మూడవ వాక్యంలో एक किताब (ఒక పుస్తకము) అని ఉండటమే కాక ఆ కర్మ, స్త్రీలింగము అయినందున క్రియ స్త్రీ లింగ ఏకవచనముగా మారినది. నాలుగవ వాక్యములో दो किताबें అని (రెండు పుస్తకములు) అను బహువచనము స్త్రీ లింగ కర్మ అయినప్పుడు క్రియ पढीं అని చుక్కతో వుండవలసినది, దానికి 'को' విభక్తి చేరినందున నియమప్రకారము ప్రధమ పురుష, ఏక వచన, పుంలింగ క్రియగా మారిపోయినది. క్రియల ఏ రూపముల ద్వారా, అవి వాటంతటవి అవడమో లేక ఇతరుల ద్వారా చేయబడటమో జరిగినపుడు, ఆ జరుగుటను కాలము (Tenses) అని అంటాము

❖

12 వ రోజు

सामान्य वर्तमान काल

సామాన్య వర్తమాన కాలము

वह पढता है - వాడు అతడు చదువుతున్నాడు.

वह पढती है - ఆమె, అది చదవుతున్నది

मैं पढना हुँ - నేను చదువుతున్నాను (పుం)

मैं पढती हुँ - నేను చదువుచున్నాను (స్త్రీలింగం)

हम पढते हैं - మేము చదువుచున్నాము (పుం)

हम पढती हैं - మేము చదువుచున్నాము (స్త్రీలింగం)

वे, ये पढते हैं - వారు, వీరు చదువుచున్నారు (పుం)

वे, ये पढती हैं - వారు, వీరు చదువుచున్నారు(స్త్రీలిం)

तू पढता है - నీవు చదువుచున్నావు (పుం)

तू पढते है - మేము చదువుచున్నావు (స్త్రీలింగం)

तुम पढते हो - మీరు (గౌవరము) చదువుచున్నారు (పుంలింగం)

तुम पढते हो - మీరు (గౌవరము) చదువుచున్నారు (స్త్రీలింగం)

आप पढते हैं - తమరు చదువుచున్నారు (పుంలింగం)

आप पढती हैं - తమరు చదువుచున్నారు (స్త్రీలింగం)

तात्कालिक वर्तमान काल

తాత్కాలిక వర్తమాన కాలము

मैं पढ रहा हूँ - నేను చదువుచూ ఉన్నాను (పుంలింగం)

मैं पढ रही हूँ - నేను చదువుచూ ఉన్నాను (స్త్రీలింగం)

(మిగతా వాక్యాలన్నీ పై వర్తమాన కాలంలో వున్నట్లుగానే पढता అను చోట पढरहा, पढ रही అని మార్చితే సరిపోతుంది.)

संदिग्ध वर्तमान काल
సందిగ్ధ వర్తమాన కాలము

वह पढ़ता होगा - వాడు, లేక అతను చదువుచూ వుండవచ్చు (పుం)
मैं पढता हूँगा - నేను చదువుచూ వుండవచ్చు (పుం)
मैं पढती हूँगी - నేను చదువుచూ వుండవచ్చు (స్త్రీ)
वह पढती होगी - ఆమె చదువుచూ వుండవచ్చు (స్త్రీ)
तुम पढते होगे - మీరు చదువుచూ వుండవచ్చు (పుం)
तुम पढती होगी - మీరు చదువుచూ వుండవచ్చు (స్త్రీ)
(మిగతా వాక్య నిర్మాణమంతయు పై మాదిరిగానే)

हेतु हेतु मद्भूतकाल
హేతు హేతు మద్వర్తమానకాలము

ఈ క్రియ ద్వారా కారణము పూర్తి అయితేనే తప్ప కార్యము కాదని తెలుస్తుంది. -

ఉదా :
यदि उसने पढा हो तो उसे रहने दो -
అతను చదివితే వుంచుము
यदि उसने पढी हो तो उसे रहने दो -
ఆమె చదివితే వుంచుము
(భూతకాలపు క్రియలు సకర్మకములయి, 'నే' ప్రత్యయములు వస్తే హిందీ వాక్యాలలో ఎక్కువగా మార్పులుండవు.)

13 వ రోజు

भूतकाल భూతకాలము

भूतकाल के छ : भेद हैं (1) सामान्यभूत (2) आसन्नभूत (3) पूर्णभूत (4) अपूर्णभूत (5) संदिग्धभूत (6) हेतुहेतुमद्भूत

1. सामान्य भूत – భూతకాలమును గురించి నిశ్చయము తెలియజేయని క్రియా రూపాలు సామాన్య భూతకాలక్రియలనబడుతాయి. అలాంటి క్రియలున్న కాలాన్ని సామాన్య భూతకాల మంటారు. ఆ కర్మక క్రియ ఉపయోగించినపుడు ఈ కాలమునకు ఉదాహరణలు క్రింది విధముగా ఉంటాయి.

मैं आया = నేను వచ్చితిని (పుంలిం)
मैं आयी = నేను వచ్చితిని (స్త్రీలి.)
हम आये = మేము వచ్చితిమి (పుం.బ)
हम आयी = మేము వచ్చితిమి (స్త్రీలిం.బ)
तू आया = నీవు వచ్చితివి (పుం.ఏ)
तू आयी = నీవు వచ్చితివి (స్త్రీ.ఏ)
तुम आये = మీరు (గౌరవము) వచ్చితిరి (పుం.)
तुम आयी = మీరు వచ్చితిరి (స్త్రీ.లిం.)
आप आये = తమరు వచ్చితిరి ((గౌరవ సూచక పుం.బ.)
आप आयी = తమరు వచ్చితిరి ((గౌరవ సూచక స్త్రీలిం.బ.)
वह आया = వాడు, లేక అతను వచ్చెను (పుం.ఏ)
वह आयी = ఆమె లేక అది వచ్చినది (స్త్రీ.ఏ)

वो आये = వారు వచ్చిరి (పుం.బ)

वो आयीं = వారు వచ్చిరి (స్త్రీ.బ)

(ఇప్పుడు మరొక సకర్మకక్రియ వాక్యములో 'నే' ప్రత్యయము వచ్చుటెలాగో చూద్దాము)

मैंने खाना खाया = నేను అన్నము తిన్నాను (పుం.ఏ)

मैंने खाना खाया = నేను (స్త్రీ) అన్నము తిన్నాను (స్త్రీ.ఏ)

हमने खाना खाया = మేము అన్నము తిన్నాము (పుం.బ)

हमने खाना खाया = మేము (స్త్రీలు) అన్నము తిన్నాము (స్త్రీ.బ)

तूने खाना खाया = నీవు అన్నము తిన్నావు (పుం.ఏ)

तूने खाना खाया = నీవు అన్నము తిన్నావు (స్త్రీ.ఏ)

आपने खाना खाया = తమరు అన్నము తిన్నారు (పుం.ఏ)

आपने खाना खाया = తమరు అన్నము తిన్నారు (స్త్రీ.ఏ)

वह+ने = उसने खाना खाया = అతను అన్నము తినెను

वर+नै = उसने खाना खाया = ఆమె అన్నము తినెను

वे+ने = उन्होंने खाना खाया = వారు (పురుషులు) అన్నము తినిరి

वे+ने = उन्होंने खाना खाया = వారు (స్త్రీలు) అన్నము తినిరి

यह+ने = इसने खाना खाया = ఇతను అన్నము తినెను

यह+ने = इसने खाना खाया = ఈమె అన్నము తినెను

ये+ने = इन्होंने खाना खाया = వీరు (పురుషులు) అన్నము తినిరి

ये+ने = इन्होंने खाना खाया = వీరు (స్త్రీలు) అన్నము తినిరి

స్త్రీలింగపు కర్మ గలిగిన వాక్య రూపము

मैं ने = किनाब पढी = నేను పుస్తకమును చదివితిని (పుం.ఏ)
मैं ने किताब पढी = నేను (స్త్రీ) పుస్తకమును చదివితిని (స్త్రీ.ఏ)
हम ने किताब पढी = మేము (పురుషులు) పుస్తకమును చదివితిమి
हमने किताब पढी = మేము (స్త్రీలు) పుస్తకమును చదివితిమి
तूने किताब पढी = నీవు (పురుషుడు) పుస్తకమును చదివితివి
तूने किताब पढी = నీవు (స్త్రీ) పుస్తకమును చదివితివి
तुम ने किताब पढी = మీరు (పురుషులు) పుస్తకమును చదివితిరి
तुम ने किताब पढी = మీరు (స్త్రీలు) పుస్తకమును చదివితిరి
उसने किताब पढी = అతను పుస్తకమును చదివెను
उसने किताब पढी = ఆమె పుస్తకమును చదివెను
उन्होंने किताब पढी = వారు (పురుషులు) పుస్తకమును చదివితిరి
उन्होंने किताब पढी = వారు (స్త్రీలు) పుస్తకమును చదివితిరి
इसने किताब पढी = ఇతను పుస్తకమును చదివెను
इसने किताब पढी = ఈమె పుస్తకమును చదివెను
इन्होंने किताब पढी = వీరు (పురుషులు) పుస్తకమును చదివితిరి
इन्होंने किताब पढी = వీరు (స్త్రీలు) పుస్తకమును చదివితిరి

ఇప్పుడు పుంలింగ బహువచన కర్మను ఉపయోగించిన వాక్యములను గమనించండి.

मैंने दो फल खाये = నేను రెండు పండ్లు తింటిని (పుం)
मैंले दो फल खायो = నేను (స్త్రీ) పండ్లు తింటిని

हमने दो फल खायो	=	మేము (పురుషులు) రెండు పండ్లు తింటిమి
हमने दो फल खाये	=	మేము (స్త్రీలు) రెండు పండ్లు తింటిమి
तूने दो फल खाये	=	నీవు (పురుషుడు) రెండు పండ్లు తింటివి
तूने दो फल खाये	=	నీవు (స్త్రీ) రెండు పండ్లు తింటివి
तुमने दो फल खाये	=	మీరు (పురుషులు) రెండు పండ్లు తింటిరి
तुमने दो फल खाये	=	మీరు (స్త్రీలు) రెండు పండ్లు తింటిరి
उसने दो फल खाये	=	అతను రెండు పండ్లు తినెను
उसने दो फल खाये	=	ఆమె రెండు పండ్లు తినెను
उसने दो फल खाये	=	వారు (పురుషులు) రెండు పండ్లు తింటిరి
उन्होंने दो फल खाये	=	వారు (స్త్రీలు) రెండు పండ్లు తింటిరి
इन्होंने दो फल खाये	=	మీరు (పురుషులు) రెండు పండ్లు తింటిరి
इन्होंने दो फल खाये	=	మీరు (స్త్రీలు) రెండు పండ్లు తింటిరి

పై విధముగానె ఏ మార్పు లేకుండా వాక్యాలు వుంటాయి. కాని ఆసన్న భూతకాలమున వాక్యములన్నింటికి చివరన है పూర్ణ భూతకాలానికి, సందిగ్ధ భూతకాలానికి होगा, హేతు హేతు మద్భుతకాలానికి यदि–तो లు కలిపితే చాలు. ఉదాహరణాలు కొద్దిగా చూద్దాము.

❖

14 వ రోజు

आसन्न भूत काल ఆసన్న భూతకాలము

मैंने खाया है = నేను తిని యున్నాను (పుం)

मैंने खाया है = నేను తిని యున్నాను (స్త్రీ))

पूर्ण भूत काल పూర్ణ భూతకాలము

मैंने खाया था = నేను (పురుషుడు) తిని యుంటిని

मैंने खाया था = నేను (స్త్రీ) తిని యుంటిని

संदिग्ध भूत काल సందిగ్ధ భూతకాలము

मैंने खाया होगा = నేను (పురుషుడు) తిని యుండవచ్చు

मैंने खाया होगा = నేను (స్త్రీ) తిని యుండవచ్చు

हेतुहेतुमद्भूत — मैंने खाया होता, तो तुमको कुछ भी बचा होता नहीं – నేను, (పురుషుడు) తిని యుంటే, నీకేమీ మిగిలియుండేది కాదు. मैंनेखाया होता तो तुमको कुछ भी बचा नहीं होता = నేను, (స్త్రీ) తిని యుంటే, నీకేమీ మిగిలి యుండేది కాదు.

ఇప్పుడు అకర్మక క్రియలతో నున్న వాక్యములను గమనించండి. – వీటికి 'దేనిని' అను ప్రశ్నను వేస్తే జవాబురాదు.

मैं सोया था = నేను (పురుషుడు) నిద్రించియుంటిని

मैं सोती थी = నేను (స్త్రీ) నిద్రించియుంటిని

तू सोया था = నీవు (పురుషుడు) నిద్రించియు...

तू सोयी थी = నేను (స్త్రీ) నిద్రించియుంటివి

तुम सोये थे	=	మీరు (పురుషుడు) నిద్రించియుంటిరి
तुम सोयी थी	=	నేను (స్త్రీలు) నిద్రించియుంటిరి
आप सोये थे	=	తమరు (పురుషులు) నిద్రించియుంటిరి
आप सोती थी	=	తమరు (స్త్రీలు) నిద్రించియుంటిరి
वह सोया था	=	అతను నిద్రించియుండెను
वह सोयी थी	=	ఆమె నిద్రించియుండెను
वे सोये थे	=	వారు (పురుషులు) నిద్రించియుంటిరి
वे सोयीं थी	=	వారు (స్త్రీలు) నిద్రించియుంటిరి
यह सोता था	=	ఇతను నిద్రించియుండెను
यह सोयी थी	=	ఈమె నిద్రించియుండెను
ये सोयो थे	=	మీరు (పురుషుడు) నిద్రించియుండిరి
ये सोयी थीं	=	మీరు (స్త్రీలు) నిద్రించియుంటిరి

ఇలా అపూర్ణ భూతకాల క్రియలన్నీ వాటి వాటి క్రియల అర్థాలను బట్టి, పై విధంగానే వుంటాయి.

भविष्य काल భవిష్యత్ కాలము

సామాన్య భవిష్యత్ కాలము

मैं आऊँगा	=	నేను (పురుషుడు) వచ్చెదను
मैं अऊँगी	=	నేను (స్త్రీ) వచ్చెదను
हम आयेंगे	=	మేము (పురుషులు) వచ్చెదము
हम आयेंगे	=	మేము (స్త్రీలు) వచ్చెదము
तू आयेगी	=	నీవు (పురుషుడు) వచ్చెదవు
तुम आओगी	=	నీవు (స్త్రీ) వచ్చెదవు
वह आयेगा	=	మీరు (పురుషుడు) వచ్చెదరు
वह आयेगी	=	మీరు (స్త్రీలు) వచ్చెదరు

वे आयेंगे	=	అతను వచ్చును
वे आयेंगे	=	ఆమె వచ్చును
यह आयेगा	=	ఇతను వచ్చును
यह आयेगी	=	ఈమె వచ్చును
ये आयेंगे	=	వీరు (పురుషుడు) వచ్చెదరు
ये आयेंगी	=	వీరు (స్త్రీలు) వచ్చెదరు

सामान्य विधि సున్నితమైన ఆజ్ఞ

तु जा	=	నీవు (పురు, స్త్రీ) వెళ్ళు
तुम जाओ	=	మీరు(పురు) వెళ్ళండి
तुम जाओ	=	మీరు(స్త్రీ) వెళ్ళండి
आप जाइये	=	తమరు (పురు) వెళ్ళండి
आप जाइये	=	తమరు (స్త్రీలు) వెళ్ళండి

परोक्ष विधि పెత్తనము ఆజ్ఞ

तू मत जा	=	నీవు (పురు) వెళ్ళవద్దు
तू मत जा	=	నీవు (స్త్రీ) వెళ్ళవద్దు
तुम मत जाओ	=	మీరు (పురు) వెళ్ళవద్దు
तुम मत जाओ	=	మీరు (స్త్రీ) వెళ్ళవద్దు
आप मत जाइये	=	తమరు (పురు) వెళ్ళవద్దు
आप मत जाइये	=	తమరు (స్త్రీలు) వెళ్ళవద్దు

विभक्ति విభక్తులు

విభక్తులు ఎనిమిది విధములు :

ప్రథమా విభక్తి	డు, ము, వు, లు
प्रथमा विभक्ति	ने
ద్వితీయా విభక్తి	ని, ను, కి, కు

द्वितीया विभक्ति	को
తృతీయా విభక్తి	చేత, చే, తోడ, తో
तृतीया विभक्ति	से
చతుర్థీ విభక్తి	కొరకు, కై
चतुर्थी विभक्ति	केलिये, केवास्ते
పంచమీ విభక్తి	వలన, కంటె, నుండి
पंचमी विभक्ति	से
షష్ఠి విభక్తి	యొక్క
षष्ठी विभक्ति	का, के, की
సప్తమీ విభక్తి	లో, లోపల, పైన
सप्तमी विभक्ति	में, पर
సంభోధన విభక్తి	ఓ, ఓసీ, ఓయ్
संबोधन विभक्ति	री, रे, ऐ

आप ने क्या कहा ?

తమరు ఏమి చెప్పినారు ?

मेरी बहनों ने किया

మా అక్కయ్యలు చేసినారు

राम को एक पेन दो

రామునికి ఒక కలము ఇవ్వండి

कुत्ता को दूध दो

కుక్కకు పాలు ఇవ్వుము

अच्छी मन से सेवा की

మంచి మనసుతో సేవ చేసినారు

उनसे ये काम कराओ

అతని చేత పని చేయించు

उस केलिये पानी लावो

అతని కొరకు నీళ్ళు తీసుకురా

मैं अध्यापक केवास्ते एक फल लाया

నేను ఉపాధ్యాయునికై ఒక పండు తెచ్చినాను

सीता से माला बड़ी है

సీత కంటె మాల పెద్దది

आप कहाँ से आते हो

మీరు ఎక్కడ నుండి వస్తున్నారు?

उन्हों से ये काम नहीं होनेवाला है

వాళ్ళ వలన ఈ పని అవ్వదు

वह वहाँ से चला गया

అతడు అక్కడినుండి వెళ్ళిపోయినాడు

ये सीता की पुस्तक हैं

ఇది సీతయొక్క పుస్తకము

विमला बालू के पत्नी हैं

విమల బాలు యొక్క భార్య

15 వ రోజు

పదములు - వాడకము, ఉపయోగములు

मत అనే పదము :

मत అంటే తెలుగులో వద్దు అనే నిషేదార్థము వస్తుంది.

ఉదా : तुम मत लाओ అంటే 'నీవు తీసుకురావద్దు'

राम, तू गन्दा पानी मत पी

రాము, నీవ్వు మురికి నీరు తాగొద్దు

आप काम मत कीजिये

తమరు పని చేయవద్దు

तुम बूरे बात मत कहो

నీవు చెడ్డ మాటలు మాట్లాడవద్దు

बालू, तुम कल मुम्बई मत जाओ

బాలూ, నీవు రేపు బొంబాయి వెళ్ళవద్దు

आप उस कागज़ पर मत लिखिये

తమరు ఆ కాగితముపై వ్రాయవద్దు

आप అనే పదము :

హిందీలో आप అనే పదము కొన్ని అర్థాలలో ఉపయోగించబడుతుంది. అనగా సందర్భానుసారంగా కొన్ని చోట్ల గౌరవార్ధకంగానూ, కొన్ని చోట్ల బహువచన వాచకముగానూ, మరి కొన్ని చోట్ల తనకు 'తాను' అనే అర్థం వస్తుంది. ఉదా :

आप कुर्सी पर बैठिए

తమరు కుర్చీ మీద కూర్చోండి

ఇక్కడ आप తమరు అని గౌరవార్థకంగా వాడబడినది.

आप लोग यहाँ आइए

మీరందరు ఇక్కడికి రండి

ఇక్కడ आप మీరు అని బహువచన వాచకముగా వాడబడినది.

अपने आपको समझाया

తనంతట తను సముదాయించుకొనెను

ఇక్కడ आप 'తాను' అనే అర్థంతో వాడబడినది.

కొన్ని ఉదాహరణలు :

आप क्या सोचते हैं ?

తమరు ఏమి ఆలోచిస్తున్నారు?

आप सब यहाँ क्या कररहे हो ?

మీరందరూ ఏమి చేస్తున్నారు?

आप मुझे किताब दीजिये

మీరు నాకు పుస్తకము ఇవ్వండి.

अपने आप सोचरहा हैं

తనంతట తాను ఆలోచించుతున్నాడు

आप लोग यहाँ कितने दिन रहेंगे ?

మీరందరూ ఎన్ని రోజులు ఉంటారు?

आप मुझको सौ रुपया देना हैं

తమరు నాకు వంద రూపాయలు ఇవ్వవలెను

दिल्ली में आप कहाँ रहते हैं

ఢిల్లీలో మీరు ఎక్కడ ఉంటున్నారు?

कितने दिन में आप लौट आओगे?

తమరు ఎన్ని రోజులలో తిరిగి వస్తారు?

आपका बेटा अब कहाँ रहता हैं?

తమరి కుమారుడు ఇప్పుడు ఎక్కడ ఉంటున్నాడు?

मैं ज़रूर आपके सात चलूँगा

నేను తప్పక మీతో వస్తాను

वाला అనే పదము :

హిందీలో वाला అంటే 'వాడు' అనే పదము వలెనే ఇదికూడా నామవాచకమునకు చేరును. కానీ ఈ పదము కూడా సందర్భానుసారంగా చాలా విధములుగా వాడ బడుతుంది. ఉదాహరణకు యజమాని లేక అమ్మేవాడు లేక విలువగల లేక ఎదురుచూడబడు అర్థములు వస్తాయి.

घर वाला	रसोई वाला	गाडी वाला
ఇంటివాడు	వంటవాడు	బండివాడు

ये बीस रुपयेवाली कलम हैं

ఇది 20 రూపాయలు విలువచేసే కలము.

दूधवाली अबी तक नहीं आयी

పాలమ్మాయి ఇంతవరకూ రాలేదు.

मेरी बहन आज आनेवाली हैं

మా అక్కయ్య ఈ రోజు రావలసినది.

ये चंदन की मूर्ती हज़ार रूपयेवाली हैं

ఈ గంధపు విగ్రహము వెయ్యి రూపాయల విలువగలది.

हमारे घरवाला बहुत अच्छा आदमी हैं

మా ఇంటాయన చాలా మంచి మనిషి

कर అనే పదము :

హిందీలో कर అను పదము క్రియతో చేరునపుడు చేయు, చేయి అనే అర్థములు వచ్చును.

आप क्या कर रहें हैं ?

తమరు ఏమి చేస్తున్నారు?

मैदान में जाकर खेलो।

మైదానమునకు వెళ్ళి ఆడుకొనుము.

गांधीजी, देशको बहुत प्यार करते थे।

గాంధీగారు మన దేశమును ప్రేమించెడివారు.

तुम एक अच्छा काम करो।

నీవు ఒక మంచి పని చేయి.

माँने खाने का इन्तज़ाम कररहा हैं।

అమ్మ భోజనానికి కావలసిన ఏర్పాట్లు చేస్తున్నది.

तुम जाकर पढो।

నీవు వెళ్ళి చదువుకో.

तुम अच्छी कपडे पेहनकर आओ।

నీవు మంచి దుస్తులు వేసికొని రా.

चाह, चाहिये అనే పదములు :

चाह అనగా కొరుకొనుట. चाहिये అనగా కోరుకొనినదానిని కావలయునని తెలుపుట.

मैं इस काम करना चाहता हूँ।

నేను ఈ పని చేయాలని కోరుకుంటున్నాను.

मैं उनको शादी करना चाहता हूँ।

నేను ఆమెను వివాహమాడ కోరుకుంటున్నాను.

आप क्या चाहते हैं?

మీకు ఏమి కావలయును.

वे हमेशा पैलट होना चाहते थे।

అతను ఎల్లప్పుడు పైలట్ అవ్వాలని ఆశించెడివాడు.

मुझे एक कप गरम चाय चाहिये।

నాకు ఒక కప్ వేడి టీ కావలయును.

हमको देश की सेवा करना चाहिये।

మనము దేశమునకు సేవ చేయవలయును.

ठीक समय पर काम करना चाहिये।

సరైన సమయములో పని చేసికొనవలయును.

16 వ రోజు

सादन के लिए - సాధన కోసం

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
औज	ఔజ్	ఉన్నతి
कब	కబ్	ఎప్పుడు
आग	ఆగ్	అగ్ని
घर	ఘర్	ఇల్లు
अब	అబ్	ఇప్పుడు
में	మైఁ	లో, లోపల
माँ	మాఁ	అమ్మ
आधा	ఆధా	సగము
रात	రాత్	రాత్రి
दिन	దిన్	పగలు
नटवर	నట్‌వర్	శ్రీకృష్ణుడు
आदतन	ఆదతన్	అలవాటు
ऐनक	ఐనక్	కళ్ళజోడు
औरत	ఔరత్	స్త్రీ
छतरी	ఛత్‌రీ	గొడుగు
जहाज	జహాజ్	ఓడ
बेच	బేచ్	అమ్ము
दूध	దూధ్	పాలు

बूढा	బూఢా	ముసలివాడు
चबा	చబా	నములు
अंक	అంక్	అంకెలు
चौकीदार	చౌకీదార్	కాపలా జవాన్
भजन	భజన్	భజన
इहमल	ఇహ్‌మల్	నిర్లక్ష్యము
शटपद्	షట్‌పద్	తుమ్మెద
आएँगे	ఆయేంగే	వస్తారు
पहुँच	పహుంచ్	చేరు
आदमी	ఆద్‌మి	మనిషి
अंबर	అంబర్	ఆకాశము
ज़मीन	జమీన్	భూమి
रहनेवाला	రహ్‌నేవాలా	నివాసి

రెండక్షరముల పదములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
ऋषि	ఋషి	ఋషి
अक्स	అక్స్	ప్రతిబింబము
ओट	ఓట్	అడ్డము
भात	భాత్	అన్నము
घोडा	ఘోడా	గుఱ్ఱము
पक्का	పక్కా	గట్టి
मुक्ति	ముక్తి	మోక్షము
वक्त	వక్త్	సమయము

वज्र	వజ్ర	వజ్రము
अग्नि	అగ్ని	అగ్ని
त्राता	త్రాతా	రక్షకుడు
पक्व	పక్వ	పండిన
वर्ग	వర్గ్	తరగతి
अच्छा	అచ్ఛా	మంచి
भाषा	భాషా	భాష
मेज़	మేజ్	బల్ల
दौड़	దౌడ్	పరిగెత్తు
घास	ఘాస్	గడ్డి
सुन	సున్	విను
भाई	భాఈ	సోదరుడు
शुल्क	శుల్క్	జీతము
क्लास	క్లాస్	తరగతి
काम	కామ్	పని
धंधा	ధంధా	వృత్తి
चैन	చైన్	విశ్రాంతి
खत	ఖత్	ఉత్తరము
जल्दी	జల్దీ	త్వరగా
थोडा	థోడా	కొంచెము
बात	బాత్	మాట
पेड़	పేడ్	చెట్టు
खूब	ఖూబ్	బాగుగా

17 వ రోజు

మూడక్షరముల పదములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
ईश्वर	ఈశ్వర్	ఈశ్వరుడు
उस्ताद	ఉస్తాద్	గురువు
जुलुम	జులుమ్	అన్యాయము
लड़का	లడకా	బాలుడు
किसान	కిసాన్	పొలము కాపలా
बहुत	బహుత్	చాలా
मैदान	మేదాన్	మైదానము
अंग्रेज़ी	అంగ్రేజీ	ఆంగ్లము
अर्जुन	అర్జున్	అర్జునుడు
प्रार्थना	ప్రార్థనా	ప్రార్థన
सुबह	సుబహ్	ఉదయము
मुझसे	ముర్ఝసే	నాతో
सवारी	సవారీ	స్వారీ
कहानी	కహానీ	కథ
स्टेशन	స్టేశన్	స్టేషను
सफ़ेद	సఫేద్	తెలుపు
चिड़िया	చిడియా	పక్షి
कीमत	కీమత్	వెల
त्योहार	త్యోహార్	పండుగ
कुरता	కుర్తా	చొక్కా

मद्रास	మద్రాస్	మద్రాసు
शत्रुघ्न	శత్రుఘ్న	శత్రుఘ్నుడు
दिमाग	దిమాగ్	మెదడు
बहुत	బహుత్	చాలా
कमरा	కమరా	గది
लकड़ी	లక్డీ	కట్టెలు
बीमार	బీమార్	జ్వరము
नौकरी	నౌకరీ	ఉద్యోగము
नमस्ते	నమస్తే	నమస్కారము
पहले	పెహలే	మొదట
आराम	ఆరామ్	విశ్రాంతి

నాలుగక్షరముల పదములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
अध्यापक	అధ్యాపక్	ఉపాధ్యాయుడు
लड़कियाँ	లడ్కియాఁ	బాలికలు
पाठशाला	పాఠశాలా	పాఠశాల
मदरसा	మదరసా	పాఠశాల
परिश्रम	పరిశ్రమ్	పరిశ్రమ
वगैरह	వగైరహ్	మొదలగునవి, వగైరా
जानवर	జాన్వర్	జంతువు
वफादार	వఫాదార్	నమ్మకమైన
अक्लमंद	అకల్మంద్	తెలివిగల
रामायण	రామాయణ్	రామాయణము
देशवासि	దేశ్వాసి	దేశస్థుడు

जन्मदाता	జన్మదాతా	జన్మదాత
हडताल	హడ్తాల్	సమ్మె
आमदनी	ఆమ్దనీ	రాబడి
कारखाना	కార్ఖానా	కార్మాగారము
पुरस्कार	పురస్కార్	బిరుదు
दस्तखत	దస్తఖత్	సంతకము
शिक्षालय	శిక్షాలయ్	విద్యాలయము
विद्यार्थी	విద్యార్థీ	విద్యార్థి
दुकानदार	దుకాన్దార్	అంగడివాడు
समजदार	సమజ్దార్	తెలివిగల
भगवद्गीत	భగవద్గీత్	భగవద్గీత
आशीर्वाद	ఆశీర్వాద్	ఆశీర్వాదము
निरीक्षण	నిరీక్షణ్	నిరీక్షించు
अनुभव	అనుభవ్	అనుభవము
गाडीवाला	గాడీవాలా	బండివాడు
मुझपर	ముఝ్పర్	నామీద
नारियल	నారియల్	టెంకాయ
इस्तेमाल	ఇస్తెమాల్	వాడకము
अफसोस	అఫ్సోస్	చింతించదగ్గ
खासकर	ఖాస్కర్	నిర్దిష్టముగా

18 వ రోజు

బంధువులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
अनाज	అనాజ్	బంధువులు
माँ, माता	మాం, మాతా	తల్లి
पिता, बाप	పితా, బాప్	తండ్రి
दादा	దాదా	తండ్రికి తండ్రి (తాత)
दादी	దాదీ	నాయనమ్మ
नाना	నానా	తల్లికి తండ్రి (తాత)
नानी	నానీ	అమ్మమ్మ
बेटा	బేటా	కొడుకు
बेटी	బేటీ	కూతురు
मामा	మామా	మేనమామ
मामी	మామీ	మేనమామ భార్య (అత్త)
फूफी, बुआ	ఫూఫీ, బుఆ	మేనత్త
भाई	భాయీ	సోదరుడు
बहन	బహన్	సోదరి
बडा भाई	బడా భాయీ	అన్నయ్య
छोटा भाई	ఛోటా భాయీ	తమ్ముడు
बडी बहन	బడీ బహన్	అక్కయ్య
छोटी बहन	ఛోటీ బహన్	చెల్లెలు
देवर	దేవర్	మరిది
देवरानी	దేవరానీ	చిన్న తోడికోడలు

बहनोई	బహనోయీ	బావ (భార్య అన్న)
साला	సాలా	బావమరిది
चाची	చాచీ	పెద్దమ్మ
फूफा	ఫూఫా	మేనత్త భర్త (మామ)
चाचा	చాచా	పెదనాన్న (నాన్న అన్న)
जेठ	జేఠ్	భర్త అన్న (బావ)
जेठानी	జేఠానీ	పెద్ద తోడికోడలు
काका	కాకా	చిన్నాన్న (నాన్నతమ్ముడు)
काकी	కాకీ	పిన్ని
मौसी	మౌసీ (తల్లి అక్క)	పెద్దమ్మ, పిన్నమ్మ
मौसा	మౌసా	పెద్దన్నాన్న, చిన్నాన్న
भाभी	భాభీ	వదిన (అన్న భార్య)

కూరగాయలు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
ककडी	కక్‌డీ	దోసకాయ
मूली	మూలీ	ముల్లంగి
नाशपाती	నాశ్‌పాతీ	బేరికాయ
सेम	సేమ్	చిక్కుడుకాయ
भिंडी	భిండీ	బెండకాయ
गोभी	గోభీ	క్యాబేజీ
तुराई	తురాయి	బీరకాయ
गाजर	గాజర్	క్యారెట్
चचींडा	చచీండా	పొట్లకాయ
फूलगोभी	ఫూల్‌గోభీ	కాలీఫ్లవర్

हरामिर्च	హరా మిర్చ్	పచ్చిమిరపకాయ
केला	కేలా	అరటికాయ
आलू	ఆలూ	బంగాళదుంప
बैंगन	బైంగన్	వంకాయ
गुवारफली	గువార్‌ఫలీ	గోరుచిక్కుడు
शकरकंद	శకర్‌కంద్	చిలకడదుంప
कुनहडा	కున్‌హడా	గుమ్మడికాయ
अदरक	అద్‌రక్	అల్లం
करेला	కరేలా	కాకరకాయ
साग	సాగ్	ఆకుకూర
प्याज	ప్యాజ్	ఉల్లిపాయ
टमाटर	టమాటర్	టొమేటో
सहजन	సహజన్	మునక్కాడ

పండ్లు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
अनन्नास	అనన్నాస్	అనాసపండు
अमरूद	అంరూద్	జామపండు
अंगूर	అంగూర్	ద్రాక్షపండు
अनार	అనార్	దానిమ్మపండు
आम	ఆమ్	మామిడిపండు
ईख, गन्ना	ఈఖ్, గన్నా	చెఱకు
कटहल	కట్‌హల్	పనసపండు
केला	కేలా	అరటిపండు

कैथ	కైథ్	వెలగపండు
खजूर	ఖజూర్	ఖర్జూరపండు
खरबूज	ఖర్బూజ్	దోసపండు
सेब	సేబ్	ఆపిల్‌పండు
संतरा	సంత్‌రా	ఆరంజిపండు
नरंगी	నరంగీ	నారింజపండు
नींबू	నీంబూ	నిమ్మపండు
जामूनकाफल	జామూన్‌కాఫల్	నేరేడుపండు
बेर	బేర్	రేగిపండు

ధాన్యములు & ఇతర వస్తువులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
मूँगा	మూంగా	పెసలు
चना	చనా	శెనగలు
काजू	కాజూ	జీడిపప్పు
मूँगफली	మూంగ్‌ఫలీ	వేరుశెనగకాయలు
बादाम	బాదామ్	బాదంపప్పు
अनाज	అనాజ్	ధాన్యములు
घान	ఘాన్	వడ్లు
चावल	చావల్	బియ్యము
उदड	ఉదడ్	మినుములు
ज्वार	జ్వార్	జొన్నలు
मटर	మటర్	బటానీలు
सजी	సజీ	రవ్వ
इमली	ఇమ్‌లీ	చింతపండు
जीरा	జీరా	జీలకర్ర

कालीमिर्ची	కాలీమిర్చీ	మిరియాలు
मिर्चा	మిర్చా	మిరపకాయ
तिल	తిల్	నువ్వులు
अरहर	అర్‌హర్	కందులు
बाजरा	బాజ్‌రా	సజ్జలు
गेहूँ	గేహూఁ	గోధుమలు
मेधी	మేధీ	మెంతులు
लौंग	లౌఁగ్	లవంగాలు
जायपत्री	జాయ్‌పత్రి	జాపత్రి
केसर	కేసర్	కుంకుమపువ్వు
कपूर	కపూర్	కర్పూరము
पान	పాన్	తమలపాకులు
सुपारी	సుపారీ	వక్కలు
तेल	తేల్	నూనె
दही	దహీ	పెరుగు
पानी	పానీ	నీరు
चाय	చాయ్	టీ
तरकारी	తర్‌కారీ	కూరగాయలు
माँष	మాఁష్	మాంసము
नमक	నమక్	ఉప్పు
धनियाँ	ధనియాఁ	ధనియాలు
हल्दी	హల్దీ	పసుపు
राई	రాయీ	ఆవాలు
ईलायचा	ఇలాయ్‌చా	ఏలక్కాయలు
लहसुन	లహ్‌సున్	వెల్లుల్లి
हींग	హీంఁగ్	ఇంగువ
सोंठ	సోఁట్	సొంటి

सोंफ	సోంఫ్	సోంపు
कस्तूरी	కస్తూరీ	కస్తూరి
मट्ठी	మట్ఠీ	మజ్జిగ
दूध	దూధ్	పాలు
घी	ఘీ	నెయ్యి
भात	భాత్	అన్నము
दाल	దాల్	పప్పు
भाजी	భాజీ	కూర
रोटी	రోటీ	రొట్టె
आटा	ఆటా	పిండి
मक्कन	మక్కన్	వెన్న
अंडा	అండా	గుడ్డు
अचार	అచార్	ఊరగాయ
चटनी	చట్నీ	పచ్చడి
शक्कर	శక్కర్	పంచదార

రంగులు

పదము	ఉచ్ఛరణ	అర్థము
रंग	రంగ్	రంగు
पीला	పీలా	పసుపు
हरा	హరా	ఆకుపచ్చ
सफेद	సఫేద్	తెలుపు
काला	కాలా	నలుపు
नीला	నీలా	నీలము
भूरा	భూరా	ఊదా(బూడిద)
गुलाबी	గులాబీ	గులాబీరంగు
लाल	లాల్	ఎరుపు

19 వ రోజు

పక్షులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
पक्षी,चिड़िया	పక్షీ, చిడియా	పక్షి
मोर	మోర్	నెమలి
हंस	హంస్	హంస
कबूतर	కబూతర్	పావురము
कोयल	కోయల్	కోకిల
बतख	బతఖ్	బాతు
बगुला	బగులా	కొంగ
गीध	గీధ్	గ్రద్ద
उल्लू	ఉల్లూ	గుడ్లగూబ
चंगीदड	చంగీదడ్	గబ్బిలము
कौआ	కౌఆ	కాకి
मुर्गा	ముర్గా	కోడిపుంజు
मुर्गी	ముర్గీ	కోడిపెట్ట
तोता	తోతా	చిలుక
गौरैया	గౌరైయా	పిట్ట
सारस	సారస్	సారంగిపిట్ట
मक्खी	మక్ఖీ	ఈగ
मच्छड़	మచ్ఛడ్	దోమ

వృత్తిపనులవారు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
पेशेवर	పేశేవర్	చేతిపనివారు
सुनार	సునార్	కంసాలి
लुहार	లుహార్	కమ్మరి
बढई	బఢయీ	వడ్రంగి
कुम्हार	కుంహార్	కుమ్మరి
बहेलिया	బహేలియా	బోయవాడు
धोबि	ధోబి	చాకలి
जुलाह	జులాహ్	సాలె
कूली	కూలీ	కూలివాడు
गडरिया	గడరియా	గొల్లవాడు
ग्वाला	గ్వాలా	గొల్లవాడు
तेली	తేలీ	గానుగులవాడు
राज	రాజ్	తాపీపనివాడు
रसोईया	రసోయియా	వంటవాడు
व्यापारी	వ్యాపారీ	వర్తకుడు
दुकानदार	దుకాన్‌దార్	దుకాణాదారుడు
नाई	నాయీ	మంగలి
दर्जी	దర్జీ	కుట్టుపని
हकीम	హకీమ్	వైద్యుడు
वकील	వకీల్	న్యాయవాది
पटवारी	పట్‌వారీ	కరణము
लेखक	లేఖక్	గుమాస్తా

जादूगर	జాదూగర్	మంత్రవాది
नौकर	నౌకర్	సేవకుడు
डाकू	డాకూ	దొంగ

శరీరావయవములు

పదము	ఉచ్ఛరణ	అర్థము
नाक	నాక్	ముక్కు
आँख	ఆంఖ్	కన్ను
भौं	భౌ	కనుబొమ్మ
दाँत	దాంత్	పళ్ళు
शरीर, बदन	శరీర్, బదన్	శరీరము
चमडा	చమడా	చర్మము
सिर, सर	సిర్, సర్	తల
चेहरा	చెహ్‌రా	ముఖము
मूँह	మూంహ్	నోరు
कान	కాన్	చెవి
जीब	జీబ్	నాలుక
होंठ	హోంఠ్	పెదవి
गाल	గాల్	చెంప
बाल	బాల్	వెంట్రుకలు
दाढी	దాఢీ	గడ్డము
मूँच	మూంఛ్	మీసము
गर्दन	గర్దన్	మెడ
गला	గలా	కంఠము
हाथ	హాథ్	చేతులు
उँगली	ఉంగ్‌లీ	వ్రేలు
छाती	ఛాతీ	రొమ్ము

हृदय, जी	హృదయ్, జీ	హృదయము
दिल, मन	దిల్, మన్	మనస్సు
टाँग	టాంగ్	కాలు
घुटना	ఘుట్నా	మోకాలు
पैर	పైర్	పాదము
अंगूठा	అంగూఠా	బొటనవ్రేలు
पेट	పేట్	కడుపు
नाभी	నాభీ	బొడ్డు
गोद	గోద్	ఒడి
पीठ	పీఠ్	వీపు
कमर	కమర్	నడుము
जाँघ	జాంఘ్	తొడ
नाखून, नख	నాఖూన్, నఖ్	గోరు, నఖము
कलाई	కలాయీ	మణికట్టు
बगल	బగల్	చంక

20 వ రోజు

అంకెలు

एक	ఏక్	ఒకటి	ओकटि	1
दो	దో	రెండు	रेंडु	2
तीन	తీన్	మూడు	मूडु	3
चार	చార్	నాలుగు	नालुगु	4
पाँच	పాంచ్	ఐదు	ऐदु	5
छे	ఛేః	ఆరు	आरु	6
सात	సాత్	ఏడు	एडु	7
आठ	ఆఠ్	ఎనిమిది	एनिमिदि	8
नो	నౌ	తొమ్మిది	तोम्मिदि	9
दस	దస్	పది	पदि	10
ग्यारह	గ్యారహ్	పదకొండు	पदकोंडु	11
बारह	బారహ్	పన్నెండు	पन्नेंडु	12
तेरह	తేరహ్	పదమూడు	पदमूडु	13
चौदह	చౌదహ్	పధ్నాలుగు	पद्नालुगु	14
पंद्रह	పంద్రహ్	పదిహేను	पदिहेनु	15
सोलह	సోలహ్	పదహారు	पद्हारु	16
सत्रह	సత్రహ్	పదిహేడు	पदिहेडु	17
अठारह	అఠారహ్	పద్దెనిమిది	पद्देनिमिदि	18
उन्नीस	ఉన్నీస్	పంతొమ్మిది	पंतोम्मिदि	19
बीस	బీస్	ఇరవై	इरवै	20
इक्कीस	ఇక్కీస్	ఇరవై ఒకటి	इरवै ओकटि	21

बईस	బాఈస్	ఇరవై రెండు	इरवै रेंडु	22
तेईस	తేఈస్	ఇరవై మూడు	इरवै मूडु	23
चौबीस	చౌబీస్	ఇరవై నాలుగు	इरवै नालुगु	24
पच्चीस	పచ్చీస్	ఇరవై ఐదు	इरवै ऐदु	25
छब्बीस	ఛబ్బీస్	ఇరవై ఆరు	इरवै आरु	26
सत्ताईस	సత్తాఈస్	ఇరవై ఏడు	इरवै एडु	27
अट्ठाईस	అట్టాఈస్	ఇరవై ఎనిమిది	इरवै एनिमिदि	28
उनतीस	ఉన్‌తీస్	ఇరవై తొమ్మిది	इरवै तोम्मिदि	29
तीस	తీస్	ముప్పది	मुप्पदि	30
इकतीस	ఇక్‌తీస్	ముప్పది ఒకటి	मुप्पदि ओकटि	31
बत्तीस	బత్తీస్	ముప్పది రెండు	मुप्पदि रेंडु	32
तैंतीस	తైంతీస్	ముప్పది మూడు	मुप्पदि मूडु	33
चौंतीस	చౌంతీస్	ముప్పది నాలుగు	मुप्पदि नालुगु	34
पैंतीस	పైంతీస్	ముప్పది ఐదు	मुप्पदि ऐदु	35
छत्तीस	చత్తీస్	ముప్పది ఆరు	मुप्पदि आरु	36
सैंतीस	సైంతీస్	ముప్పది ఏడు	मुप्पदि एडु	37
अड़तीस	అఢ్‌తీస్	ముప్పది ఎనిమిది	मुप्पदि एनिमिदि	38
उंचालीस	ఉంచాలీస్	ముప్పది తొమ్మిది	मुप्पदि तोम्मिदि	39
चालीस	చాలీస్	నలుబది	नलुबदि	40
इकतालीस	ఇక్‌తాలీస్	నలుబది ఒకటి	नलुबदि ओकटि	41
बयालीस	బయాలీస్	నలుబది రెండు	नलुबदि रेंडु	42
तैंतालीस	తైంతాలీస్	నలుబది మూడు	नलुबदि मूडु	43
चवालीस	చవాలీస్	నలుబది నాలుగు	नलुबदि नालुगु	44
पैंतालीस	పైంతాలీస్	నలుబది ఐదు	नलुबदि ऐदु	45

छियालीस	చియాలీస్	నలుబది ఆరు	नलुबदि आरु	46
सैंतालीस	సైంతాలీస్	నలుబది ఏడు	नलुबदि एड्डु	47
अड़तालीस	అఢ్‌తాలీస్	నలుబది ఎనిమిది	नलुबदि एनिमिदि	48
उनचास	ఉన్‌చాస్	నలుబది తొమ్మిది	नलुबदि तोम्मिदि	49
पचास	పచాస్	ఏభై	याबै	50
इक्कावन	ఇక్కావన్	ఏబది ఒకటి	याबै ओकटि	51
बावन	బావన్	ఏబది రెండు	याबै रेंड्डु	52
तिरपन	తిర్‌పన్	ఏబది మూడు	याबै मूड्डु	53
चौवन	చౌవన్	ఏబది నాలుగు	याबै नालुगु	54
पचपन	పచ్‌పన్	ఏబది ఐదు	याबै ऐदु	55
छप्पन	ఛప్పన్	ఏబది ఆరు	याबै आरु	56
सत्तावन	సత్తావన్	ఏబది ఏడు	याबै एड्डु	57
अट्ठावन	అట్ఠావన్	ఏబది ఎనిమిది	याबै एनिमिदि	58
उनसठ	ఉన్‌సఠ్	ఏబది తొమ్మిది	याबै तोम्मिदि	59
साठ	సాఠ్	అరవై	अरवै	60
इकसठ	ఇక్‌సఠ్	అరువది ఒకటి	अरवै ओकटि	61
बासठ	బాసఠ్	అరువది రెండు	अरवै रेड्डु	62
तिरसठ	తిర్‌సఠ్	అరువది మూడు	अरवै मूड्डु	63
चौसठ	చౌసఠ్	అరువది నాలుగు	अरवै नालुगु	64
पैंसठ	పైంసఠ్	అరువది ఐదు	अरवै ऐदु	65
छियासठ	ఛియాసఠ్	అరువది ఆరు	अरवै आरू	66
सड़सठ	సఢ్‌సఠ్	అరువది ఏడు	अरवै एड्डु	67
अड़सठ	అఢ్‌సఠ్	అరువది ఎనిమిది	अरवै एनिमिदि	68
उनहत्तर	ఉన్‌హత్తర్	అరువది తొమ్మిది	अरवै तोम्मिदि	69

सत्तर	సత్తర్	డెబ్బై	डेबै	70
इकहत्तर	ఇక్‌హత్తర్	డెబ్బది ఒకటి	डेबै ओकटि	71
बहत्तर	బహత్తర్	డెబ్బది రెండు	डेबै रेंड्डु	72
तिहत्तर	తిహత్తర్	డెబ్బది మూడు	डेबै मूड्डु	73
चौहत्तर	చౌహత్తర్	డెబ్బది నాలుగు	डेबै नालुगु	74
पचहत्तर	పచ్‌హత్తర్	డెబ్బది ఐదు	डेबै ऐदु	75
छिहत्तर	ఛిహత్తర్	డెబ్బది ఆరు	डेबै आरु	76
सतहत्तर	సత్‌హత్తర్	డెబ్బది ఏడు	डेबै एड्डु	77
अठहत्तर	అఠ్‌హత్తర్	డెబ్బది ఎనిమిది	डेबै एनिमिदि	78
उन्यासी	ఉన్యాసీ	డెబ్బది తొమ్మిది	डेबै तोम्मिदि	79
अस्सी	అస్సీ	ఎనభై	एनबै	80
इक्यासी	ఇక్యాసీ	ఎనుబది ఒకటి	एनबै ओकटि	81
बयासी	బయాసీ	ఎనుబది రెండు	एनबै रेंड्डु	82
तिरासी	తిరాసీ	ఎనుబది మూడు	एनबै मूड्डु	83
चौरासी	చౌరాసీ	ఎనుబది నాలుగు	एनबै नालुगु	84
पचासी	పచాసీ	ఎనుబది ఐదు	एनबै ऐदु	85
छियासी	ఛియాసీ	ఎనుబది ఆరు	एनबै आरु	86
सत्तासी	సత్తాసీ	ఎనుబది ఏడు	एनबै एड्डु	87
अठासी	అఠాసీ	ఎనుబది ఎనిమిది	एनबै एनिमिदि	88
नवांसी	నవాంసీ	ఎనుబది తొమ్మిది	एनबै तोम्मिदि	89
नब्बे	నబ్బే	తొంభై	तोंबै	90
इक्कावन	ఇక్కావన్	తొంభై ఒకటి	तोंबै ओकटि	91
बावन	బావన్	తొంభై రెండు	तोंबै रेंड्डु	92
तिरावन	తిరావన్	తొంభై మూడు	तोंबै मूड्डु	93

चौरावन	చౌరావన్	తొంభై నాలుగు	तोंबै नालुगु	94
पचानवे	పచానవే	తొంభై ఐదు	तोंबै ऐदु	95
छियानवे	ఛియానవే	తొంభై ఆరు	तोंबै आरु	96
सत्तानवे	సత్తానవే	తొంభై ఏడు	तोंबै एडु	97
अट्ठानवे	అఠ్ఠానవే	తొంభై ఎనిమిది	तोंबै एनिमिदि	98
निन्यानवे	నిన్యాన్‌వే	తొంభై తొమ్మిది	तोंबै तोम्मिदि	99
सौ	సౌ	వంద	वंदा	100
हजार	హజార్	వేయి	वेइ	1000
दस हजार	దస్ హజార్	పదివేలు	पदिवेलु	10,000
लाख	లాఖ్	లక్ష	लक्ष	1,00,000

❖

21 వ రోజు

అభ్యాస సాధన పూర్తయిన తరువాత మీరు నేర్చుకోవటానికి సులువుగా కొన్ని సరళ సంభాషణలు ఈ క్రింద ఇవ్వటం జరిగింది.

नमस्ते, आप कैसे हैं ?

నమస్తే, మీరు ఎలా ఉన్నారు?

मैं अच्छा हूँ।

నేను బాగున్నాను.

आप का नाम क्या हैं ?

మీ పేరేమిటి?

मेरा नाम शिवकुमार हैं।

నా పేరు శివకుమార్

अंदर आइये।

లోపలికి రండి.

ओह, आइये बैठिये।

ఓహ్, రండి కూర్చొండి.

आप क्या काम करते हैं ?

మీరు ఏమి చేస్తుంటారు?

आप कहाँ के रहने वाले हैं ?

మీరు ఎక్కడ నివసిస్తున్నారు?

इस शहर का नाम क्या हैं?

ఈ పట్టణం పేరేమిటి?

इस शहर का नाम तेनाली हैं।

ఈ పట్టణం పేరు తెనాలి.

आप यहाँ कब आये?

మీరు యిక్కడికి ఎప్పుడొచ్చారు?

यहाँ होटल किधर है?

ఇక్క హోటల్ ఎక్కడుంది?

क्या इस होटल मे जगह खाली हैं?

ఈ హోటల్‌లో ఖాళీ ఏమైనా ఉందా?

जी, हाँ।

ఉందండి.

जी, नहीं।

లేదండి.

आप को क्या चाहिये?

మీకు ఏమి కావాలి.

आपकी उम्र क्या हैं?

మీ వయస్సు ఎంత?

आपका घर कहाँ हैं?

మీ ఇల్లు ఎక్కడుంది?

यह फार्म लीजिये और भरकर दीजिये।

ఈ ఫార్మ్ తీసుకుని పూర్తి చేసియివ్వండి.

आप एक दिन को क्या लेते हैं ?

మీరు ఒక్క రోజుకు ఎంత తీసుకుంటారు?

इस कमरे किराया क्या हैं ?

ఈ గదికి అద్దె ఎంత?

आप कैसा भोजन देते हैं ?

మీరు ఎలాంటి భోజనం ఇస్తారు?

शाकाहारी या मांसाहारी ?

శాకాహారమా లేక మాంసాహారమా?

द्दोनों।

రెండూ

सामने के कमरे में जाइये।

ముందు గదిలోకి వెళ్ళండి.

जो चाहे मांग लीजिये।

ఏం కావాలో అడిగి తీసుకోండి.

क्या आप मुझे थोडा पानी देंगे ?

మీరు నాకు కొంచెం మంచినీళ్ళు యిస్తారా?

आप वहाँ आइये।

మీరు అక్కడికి రండి.

खाना लाओ।

భోజనం తీసుకురా.

कपडे धोओ।

బట్టలు ఉతుకు.

यह चिट्टी लेटर बाक्स में डालो।

ఈ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్‌లో వెయ్యి.

मैं यह भाषा जानता हूँ।

నాకు ఈ భాషవచ్చు.

मैं यह भाषा नहीं जानता हूँ।

నాకు ఈ భాష రాదు.

यह चेक भुकाना हैं।

ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి.

मुझे एस.टि.डि. करना हैं।

నేను ఎస్‌టిడి చేయాలి.

चाय पीओ।

టీ త్రాగండి.

आइये हम चाय पीयें।

రండి, మనం టీ తాగుదాం.

क्षामा करें। मैंने अबी चाय पीया हैं।

క్షమించాలి, నేనిప్పుడే టీ తాగాను.

क्या आप सिगरेट पीयेंगे?

మీరు సిగరెట్ తాగుతారా?

नहीं, मै सिगरेट नहीं पीता।

లేదు, నేను సిగరెట్ తాగను.

यहाँ, पेशाबघर कहाँ है?

ఇక్కడ పబ్లిక్ టాయిలెట్ ఎక్కడుంది?

जल्दी करो।

త్వరగా కానియ్.

गाडी किस प्लाटफार्म पर आयेगी?

బండి ఏ ప్లాట్‌ఫాం మీదకు వస్తుంది?

यहाँ गाडी कितनी देर ठहरती हैं?

ఇక్కడ బండి ఎంతసేపు ఆగుతుంది?

गठरी उठाओ।

ఈ మూట ఎత్తు.

ऐ कूली, सामान उठाओ।

ఏయ్ కూలీ, సామాను తీసుకురా.

नंबर क्या हैं?

నెంబరు ఎంత?

वैटिंग रूम कहाँ हैं?

వైటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?

थोडी देर बैठिये।

కొద్దిసేపు కూర్చొండి.

थोडी देर ठहरो।

కొద్దిసేపు ఆగండి.

मैं आपकी राह देखूँगा।

నేను మీ కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను.

मेरी राह मत देखना।

నాకొసం ఎదురుచూడొద్దు.

आप कहाँ जा रहे हो?

మీరు ఎక్కడికెళ్తున్నారు?

रास्ता बताओ।

దారి చూపించు.

क्या कोई सवारी जल्दीसे मिल सकेगी?

వెళ్ళడానికి త్వరగా ఏమైనా దొరుకుతుందా?

यह बस कहाँ जाती हैं?

ఈ బస్సు ఎక్కడికెళుతుంది?

आपके कितने पैसे हुये?

మీ బిల్లు ఎంతైంది?

इस चीज़ के दाम क्या हैं?

ఈ వస్తువుయొక్క ఖరీదెంత?

यहाँ से बाजार कितनी दूर हैं?

ఇక్కడ నుండి బజారు ఎంత దూరం?

बहुत दूर।

చాలా దూరం.

मुझे टाक्सी कहाँ मिलेगी?

నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది?

अगले मोड पर।

తరువాతి రోడ్డు దగ్గర.

क्या लोगे?

ఏం తీసుకుంటావు?

मेरे पास रेज़गारी नहीं हैं।

నా దగ్గర చిల్లర లేదు.

नहीं, इतने मे पूरा नहीं पड़ता।

లేదు, అంత యివ్వలేను.

क्या माल अच्छा हैना?

ఈ సరుకు బాగుంది కదూ?

रंग पक्का हैना?

రంగు పోదు కదా?

हाँ, हाँ, ज़रूर।

అవును, తప్పకుండా.

एक गज का दाम क्या हैं?

ఒక గజం ఎంత?

देखिये, बाहर कौन आयाहैं?

చూడండి, బయట ఎవరో వచ్చారు?

क्या काम हैं?

పనేంటి?

क्षमा कीजिये, मैने आपके काम मे खलल डाला।

క్షమించాలి, మీ పని డిస్టర్బ్ చేసాను.

आपको उनसे कोई काम हैं?

అతనితో మీకేమైనా పనివుందా?

खुद उससे मिलना चाहता हैं।

స్వయంగా అతనిని కలుసుకోవాలి.

कहिये, कैसे क्या चल रहा हैं?

చెప్పండి, అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి కదా?

उसने मुझे समाचार सुनाया।

తను నాకు ఈ వార్త చెప్పాడు.

आपका स्वर बहुत मीठा हैं।

మీ స్వరము చాలా శ్రావ్యంగా ఉంది.

एक गाना गाइये ना?

ఒక పాట పాడరూ?

मैं गाना नहीं जानता।

నాకు పాడటం రాదు.

एक बार खोशिश तो कीजिये।

ఒకసారి ప్రయత్నించి చూడండి.

आपके पास कोई आया हैं।

మీ కోసం ఎవరో వచ్చారు.

वह मेरा पडोसी हैं।

వారు మా పొరుగున వుండే వ్యక్తి.

कितनी दिन की छुट्टी लेनी पडेगी?

ఎన్ని రోజులు సెలవు తీసుకోవలసివస్తుంది?

बहुत दूर।

చాలా దూరం.

मुझे टाक्सी कहाँ मिलेगी?

నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది?

अगले मोड पर।

తరువాతి రోడ్డు దగ్గర.

क्या लोगे?

ఏం తీసుకుంటావు?

मेरे पास रेज़गारी नहीं हैं।

నా దగ్గర చిల్లర లేదు.

नहीं, इतने मे पूरा नहीं पडता।

లేదు, అంత యివ్వలేను.

क्या माल अच्छा हैना?

ఈ సరుకు బాగుంది కదూ?

रंग पक्का हैना?

రంగు పోదు కదా?

हाँ, हाँ, ज़रूर।

అవును, తప్పకుండా.

एक गज का दाम क्या हैं?

ఒక గజం ఎంత?

देखिये, बाहर कौन आयाहैं?

చూడండి, బయట ఎవరో వచ్చారు?

क्या काम हैं?

పనేంటి?

आपको उनसे कोई काम हैं?

అతనితో మీకేమైనా పనివుందా?

खुद उससे मिलना चाहता हैं।

స్వయంగా అతనిని కలుసుకోవాలి.

कहिये, कैसे क्या चल रहा हैं?

చెప్పండి, అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి కదా?

उसने मुझे समाचार सुनाया।

తను నాకు ఈ వార్త చెప్పాడు.

आपका स्वर बहुत मीठा हैं।

మీ స్వరము చాలా శ్రావ్యంగా ఉంది.

एक गाना गाइये ना?

ఒక పాట పాడరూ?

मैं गाना नहीं जानता।

నాకు పాడటం రాదు.

एक बार खोशिश तो कीजिये।

ఒకసారి ప్రయత్నించి చూడండి.

आपके पास कोई आया हैं।

మీ కోసం ఎవరో వచ్చారు.

वह मेरा पडोसी हैं।

వారు మా పొరుగున వుండే వ్యక్తి.

कितनी दिन की छुट्टी लेनी पडेगी?

ఎన్ని రోజులు సెలవు తీసుకోవలసివస్తుంది?

मैं पिछले कयी दिन बीमार था।

గత కొద్ది రోజులుగా జబ్బుగా ఉన్నాను.

मेरे लिये कुछ अच्छी पुस्तकें भेजिये।

నాకు కొన్ని మంచి పుస్తకములను పంపించండి.

मैं आपको अपना फोटो भेजूँगा।

నేను మీకు నా ఫోటో పంపిస్తాను.

बादमे थोडा आराम कीजिये।

తరువాత కొద్దిగా విశ్రాంతి తీసుకోండి.

गुस्सा ना कीजिये।

కోప్పడకండి.

डरोमत।

భయపడొద్దు.

आप कहाँ से आ रहे हैं?

మీరు ఎక్కడినుండి వచ్చుచున్నారు.

मैं मद्रास से आरहा हूँ।

నేను మద్రాసు నుండి వచ్చుచున్నాను.

आप कहाँ जा रहे हैं?

మీరు ఎక్కడికి వెళ్లుచున్నారు.

मैं दिल्ली जाता हूँ।

నేను డిల్లి వెళ్లుచున్నాను.

मै भी वहाँ जा रहा हूँ।

నేను కూడ అక్కడకు వెళ్లుచున్నాను.

आप वहाँ क्या कर रहे हैं?

మీరు అక్కడ ఏమి చేయుచున్నారు.

मैं पहले बंगलूर मैं रहता था।

నేను మొదట బెంగుళూరులో ఉండేవాడిని.

बंगलूर से दिल्ली बदली होगई।

బెంగుళూరు నుండి డిల్లీ మారినది.

क्या आप दिल्ली जानते हैं?

డిల్లీ మీకు బాగా తెలుసా.

आप कहाँ रहेंगे।

తమరెక్కడ వుంటారు.

मुझे कोई नहीं मालूम।

నాకు అక్కడ ఎవరూ తెలియదు.

आप मेरे साथ हमारे घर आइये।

తమరు నాతోకూడా మా ఇంటికి రండి.

मैं ज़रूर आप के साथ चलूँगा।

నేను తప్పక తమతో వస్తాను.

जहाँ तक हो हमारे साथ रहिए।

అయినంతవరకు మాతోనే ఉండండి.

❖

22వ రోజు

ఇంటివద్ద సంభాషణలు

कोई आपसे मिलने आया है।
కోయి ఆప్‌సే మిల్‌నె ఆయా హై !
మిమ్మల్ని కలవటానికి ఎవరో వచ్చారు !
मिम्मल्नि कलटानिकि एवरो वच्चारु ।

मै उसके बारे में भूल गया ।
మై ఉస్‌కే బారే మే భూల్ గయా !
నేను దాన్ని గురించి మర్చిపోయాను !
नेनु दान्नि गुरिचि मर्चिपोयानु ।

क्या आप सोने के लिए तयार है ?
క్యా ఆప్ సోనే కే లియే తయార్ హై ?
మీరు పడుకోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా ?
मीरु पडुकोवडानिकि सिध्दंगा उन्नारा ?

क्यों आपने टी.वी. बंद कर दिया ?
క్యూం ఆప్‌నే టి.వీ బంద్ కర్ దియా ?
మీరు టి.వీ ఎందుకు ఆఫ్ చేశారు ?
मीरु टि.वि. एंदुकु आफ चेशारु ?

आपके पति, क्या काम करते हैं ?
ఆప్‌కే పతీ, క్యా కామ్ కర్‌తే హై ?
మీ భర్త ఏం చేస్తారు ?
मी भर्त एं चेस्तारु ?

वे कंम्यूटर के इंजनीर हैं।
వే కంప్యూటర్ కే ఇంజనీర్ హై !
వారు కంప్యూటర్ ఇంజనీర్ !
वारु कंप्यूटर इंजनीर ।

इस कमीज का इस्त्री करावो।
ఇస్ కమీజ్ కా ఇస్త్రీ కరావో !
ఈ చొక్కాను ఇస్త్రీ చేయించు !
ई चोक्कानु इस्त्री चेयिंचु ।

सब बाहर गये।
సబ్ బాహర్ గయే !
అందరు బయటకు వెళ్ళారు !
अंदरु बयटकु वेळ्ळारु।

मुझे नींद आ रही हैं।
ముఝే నీంద్ ఆ రహీ హై !
నాకు నిద్ర వస్తోంది !
नाकु निद्र वस्तोंदि ।

थोडी देर आराम कीजिए।
థోడీ దేర్ ఆరామ్ కీజియే !
మీరు కొంచెంసేపు విశ్రాంతి తీసుకోండి
मीरु कोंचेंसेपु विश्रांति तीसुकोंडि ।

सुनील किधर गया ?
సునీల్ కిదర్ గయా !
సునీల్ ఎక్కడికి వెళ్ళాడు ?
सुनील एक्कडिकि वेळ्ळाडु ?

बाजारा गया है ?
బాజార్ గయా హై !
బజారు వెళ్ళాడు?
बजारु वेल्लाड्डु ?

విన్నవించటం మరియు సమాధానం

कृपया ध्यान से सुनिए ।
కృపయా ధ్యాన్ సే సునియే !
దయచేసి శ్రద్ధగా వినండి
दयचेसि श्रध्दगा विनंडि

थोडी देर यहाँ ठहरो न ।
థోడి దేర్ యహాఁ ఠహరో న !
కొంచెము సేపు ఇక్కడ ఉండగలరా?
कोंचमु सेपु इक्कड उंडगलरा ।

हम अवश्य आयेंगे
హమ్ అవశ్య ఆయేంగే !
మేము తప్పకుండా వస్తాము
मेमु तप्पकुंडा वस्तामु

मेरे पास छेंज नही है ।
మేరే పాస్ ఛేంజ్ నహీ హై !
నా వద్ద చిల్లర లేదు !
ना वद्द चिल्लर लेदु ।

इसमे कोई घबराहट नही है ।
ఇస్‌మే కోయీ ఘబ్‌రాహట్ నహీ హై !
ఇందులో గాబరా పడాల్సిందేమీ లేదు !
इल्दुलो गाबरा पडाल्सिंदेमी लेदु

क्या आप चाय पीते है।

క్యా ఆప్ చాయ్ పీతే హై ?

మీరు టీ త్రాగుతారా ?

मीरु टी त्रगुतारा ?

मै आपसे फिर मिलुँगा ।

మై ఆప్‌సే ఫిర్ మిలూంగా !

నేను మిమ్మల్ని మళ్ళీ కలుస్తాను !

नेनु मिम्मल्नि मळ्ळी कलुस्तानु।

माँ, मुझे कलम चाहिए ।

మా ముఝే కలమ్ చాహియే !

అమ్మా నాకు కలము కావాలి !

अम्मा, नाकु कलमु कावालि ।

क्या फर्क पड़ता है ?

క్యా ఫరక్ పడతా హై !

తేడా ఎంత ?

तेडा एंत।

मजा तो आयेगा ।

మజా తో ఆయేగా !

ఆనందంగా ఉంటుంది !

आनंदंगा उंटुंदि ।

क्या आप थोडा सा जगह दे सकंगे?

క్యా ఆప్ థోడా సా జగహ్ దే సకేంగే ?

మీరు కొంచెం ప్రక్కకు జరుగుతారా?

मीरु कोंचेम् प्रक्कुकु जरुगुतारा ?

यह तो हमारा आनन्द है ।
యహ్‌తో హమారా ఆనంద్ హై !
ఇది మా ఆనందము
इदि मा आनन्दमु ।

बाजार जा कर मोसंबी लाइए।
బజార్ జాకర్ మోసంబీ లాయియె !
బజారు వెళ్ళి బత్తాయిలు తీసుకురండి!
बजारुकु वेल्लि बत्तायिलु तीसुकुरंडि

మీరు ఎలా ప్రశ్నిస్తారు

क्या यह सच है ।
క్యా యహ్ సచ్ హై ?
ఏమిటి ఇది నిజమేనా ?
एमिटि इदि निजमेना ?

वह कौन है ?
వహ్ కౌన్ హై ?
ఎవరతను ?
एवरतनु ?

उनको क्या चाहिए ?
ఉన్‌కో క్యా చాహియే ?
వారికి ఏమి కావాలి ?
वारिकि एमि कावालि ?

आप फुर्सत से कब होगे।
ఆప్ ఫుర్సత్ సే కబ్ హోగే ?
మీరు ఎప్పుడు తీరిగ్గా ఉంటారు?
मीरु एप्पुडु तीरिग्गा उंटारु ?

क्या आप की शादी हुयी है।
క్యా ఆప్ కీ షాదీ హుయీ హై ?
మీకు పెళ్ళయిందా ?
मीकु पेल्लयिंदा ?

आपको क्या चाहिए।
ఆప్‌కో క్యా చాహియే ?
మీకు ఏమి కావాలి ?
मीकु एमि कावालि?

मै क्या करुँ ?
మై క్యా కరూం ?
నేను ఏం చేయను ?
नेनु एं चेयनु ?

क्यों देर हो गया ?
క్యూం దేర్ హో గయా ?
ఎందుకు లేటయ్యింది ?
एंदुकु लेटइइंदि ?

यह खत कहाँ से आयी है ?
యహ్ ఖత్ కహాఁ సే ఆయీ హై ?
ఈ ఉత్తరం ఎక్కడి నుండి వచ్చినది ?
ई उत्तरं एक्कडि नुडि वच्चिनदि ?

गाँव को कब जाते है ?
గావ్ కో కబ్ జాతే హై?
ఊరికి ఎప్పుడు వెళ్తున్నావు ?
ऊरिकि एप्पुडु वेल्तुतुन्नावु ?

क्या सोचते हैं ?

క్యా సోచ్‌తా హై?

ఏమాలోచిస్తున్నారు ?

एमालोचिस्तुन्नारु ?

वे लोग कहाँ रहते हैं?

వే లోగ్ కహా రహతే హై ?

వారు ఎక్కడ నివసిస్తున్నారు ?

वारु एक्कड निवसिस्तुन्नारु ?

कल क्यों नही आया ?

కల్ క్యూం నహీ ఆయా?

నిన్న ఎందుకు రాలేదు ?

निन्न एंदुकु रालेदु ?

तुम गाँव कब जाते है ?

తుమ్ గాంవ్ కబ్ జాతే హై ?

ఊరికి ఎప్పుడు వెళ్తున్నావు ?

ऊरिकि एप्पुडु वेल्लुतुन्नावु ?

❖

23 వ రోజు

సమాచార కేంద్రము

यहा से आनेवाली स्टेशन कितनी दूर हैं ?
యహాఁ సే ఆనేవాలీ స్టేషన్ కిత్‌నీ దూర్ హై ?
ఇక్కడి నుండి రాబోయే స్టేషన్ ఎంత దూరం ఉంది?

लगभग तीन किलोमीटर ।
లగ్‌భగ్ తీన్ కిలోమీటర్ !
ఇంచుమించు మూడు కిలోమీటర్లు

आनेवाली स्टेशन कया हैं ?
ఆనేవాలీ స్టేషన్ క్యా హై ?
వచ్చే స్టేషన్ ఏమిటి?

आनेवाला स्टेशन नेल्लूर हैं ।
ఆనేవాలా స్టేషన్ నెల్లూర్ హై !
రాబోయే/వచ్చే స్టేషను నెల్లూరు !

इस गाडी में अच्छी खाना मिलता है ?
ఇస్ గాడీ మే అచ్ఛీ ఖానా మిల్‌తా హై ?
ఈ బండిలో మంచి భోజనము లభిస్తుందా ?

इस गाडी में अच्छी खाना मिलती है ।
ఇస్ గాడీ మే అచ్ఛీ ఖానా మిల్‌తీ హై !
ఈ బండిలో మంచి భోజనము లభిస్తుంది !

क्या हुआ है ?
క్యా హువా హై?
ఏమయింది?

किसी ने जंजीर खींच दिया है ।
కిసీ నే జంజీర్ ఖీంచ్ దియా హై!
ఎవరో గొలుసు లాగారు !

आप कहाँ से आ रहे हैं ?
ఆప్ కహా సే ఆ రహే హై ?
మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నారు !

मैं दिल्ली से आ रहा हूँ ।
మై దిల్లీ సే ఆ రహా హు !
నేను ఢిల్లీ నుంచి వస్తున్నాను.

पूरा किराया कितना हुआ ?
పూరా కిరాయా కితనా హువా ?
మొత్తం ఛార్జి ఎంత అయ్యింది ?

पूरा तीस रुपया ?
పూరా తీస్ రుపయా ?
మొత్తం ముప్పై రూపాయలు !

బస్‌స్టేషన్‌లో మీరైతే ఎలా సంభాషిస్తారు

एन्कवयिरी कोन्टर कहाँ है ?
ఎంక్వయిరీ కౌంటర్ కహా హై ?
ఎంక్వయిరీ కౌంటర్ ఎక్కడ ఉన్నది?
एन्कवयिरी कोन्टर एक्कड उन्नदि

सीधा जा कर, दाये से चलो ।
సీధా జా కర్, దాయే సే చలో !
నేరుగా వెళ్ళి, కుడి వైపుకు వెళ్ళండి.
नेरुग वेळि, कुडि वैपुकु वेळंडि

बाद का बस कब आएगी ?

బాద్ కా బస్ కబ్ ఆయేగీ ?

తరువాత బస్సు ఎప్పుడు వస్తుంది. ?

तरुवाति बस्सु एप्पुडु वस्तुंदि

लगभग दस मिनिट में आएगी ।

లగ్‌భగ్ దస్ మినిట్ మె ఆయేగీ ?

దాదాపు పది నిమిషాలలో వస్తుంది.

दादापु पदि निमुषाललो वस्तुंदि

क्या बसे समय पर आती हैं।

క్యా బసే సమయ్ పర్ ఆతీ హై ?

బస్సులు సరైన సమయానికి వస్తుంటాయా?

बस्सुलु सरैन समयानिकि वस्तुंटाया ?

यहाँ से एलुर पहुँचने में कितना समय लगता है ।

యహా సే ఏలూరు పహుంచ్‌నే మే కిత్‌నా సమయ్ లగ్‌తా హై ?

ఇక్కడి నుండి ఏలూరు చేరటానికి ఎంత సమయం పడుతుంది ?

इक्कडि नुंडि एलुरु चेरटानिकि एंत समयं पडुतुंदि ?

हैदराबाद के बसों मे भीड़ अधिक है।

హైదరాబాద్ కే బసోం మే భీడ్ అధిక్ హై

హైదరాబాద్ బస్సుల్లో రద్దీ ఎక్కువగా ఉంటుంది.

हैदराबाद बस्सुललो रद्दी एक्कुवगा उंटुंदि

भीड से मुझे तंग हो जाती।

భీడ్ సే ముఝే తంగ్ హో జాతీ

రద్దీగా ఉంటే నాకు చిరాకు

रध्दिगा उंटे नाकु चिराकु.

यह बस कहाँ तक जाती है ?
యహ్ బస్ కహాఁ తక్ జాతీ హై ?
ఈ బస్సు ఎక్కడి వరకు వెళుతుంది ?
ई बस्सु एक्कडि वरकु वेळुतुंदि ?

तुमको तीन नंबर के बस में रवाना होना चाहिए।
తుమ్‌కో తీన్ నంబర్ కే బస్ మే రవాణా హోనా చాహియే
నీవు మూడో నంబరు బస్సులో ప్రయాణము చేయాలి.
नीवु मूडो नंबरु बस्सुलो प्रयाणमु चेयालि ?

क्या, तेनालि जाने केलिए एक्सप्रेस बस है ?
క్యా, తెనాలి జానేకేలియే ఎక్స్‌ప్రెస్ బస్ హై?
తెనాలి వెళ్ళుటకు ఎక్స్‌ప్రెస్ బస్సు ఉన్నదా ?
तेनालि वेळ्ळुटकु एक्सप्रेस बस्सु उन्नदा ?

क्या हम डबलडेकर मे चलें ?
క్యా హమ్ డబల్‌డెకర్ మే చలే ?
మనము డబల్ డెకర్ (రెండంతస్తుల) బస్సులో వెళ్దామా ?
मनमु डबुलडेकर (रेंडंतस्तुल) बस्सुलो वेळदामा

एगमोर का क्या किराया है।
ఎగ్‌మోర్ కా క్యా కిరాయా హై ?
ఎగ్‌మోర్‌కు ఛార్జి ఎంత ?
एगमोरकु छार्जि एंत ?

दो रुपये।
దో రుపయే !
రెండు రూపాయలు !
रेंडु रूपायलु ।

24 వ రోజు

వ్యాపార లావాదేవీలు

कृपया आप और एक बार नगद गिन लें।
కృపయా ఆప్ ఔర్ ఏక్ బార్ నగద్ గిన్ లే
దయవుంచి మీరు మరొకసారి డబ్బును లెక్కించుకోండి.
दयवुंचि मीरु मरोकसारि डब्बुनु लेक्किंचुकोंडि.

अच्छा, नगद ठीक है।
అఛ్ఛా, నగద్ ఠీక్ హై !
మంచిది. డబ్బు సరిపోయింది !
मंचिदि, डब्बु सरिपोयिंदि।

आजकल शेर-मार्केटिंग मे काफी मुनाफ़ा है ।
ఆజ్‌కల్ శేర్-మార్కెటింగ్ మే కాఫీ మునాఫ్ హై !
ప్రస్తుతం శేర్ మార్కెటింగ్‌లో బాగా లాభం ఉంది !
प्रस्तुतं शेर मार्केटिंगलो बागा लाभं उंदि ।

पिताजी काम करने के लिए दफ्तर गये ।
పితాజీ కామ్ కర్‌నేకేలియే దఫ్తర్ గయే !
నాన్నగారు పని చేయుటకు ఆఫీసుకు వెళ్ళిరి !
नान्नगारु पनि चेयुटकु आफीसुकु वेळ्ळिरि.।

व्यापारी लोग माल खरीदने के लिए विलायत जाते हैं ।
వ్యాపారీ లోగ్ మాల్ ఖరీద్‌నే కేలియే విలాయత్ జాతే హై !
వ్యాపారస్థులు సరుకు కొనుగోలుకు విదేశాలు వెళ్ళుచుందురు !
व्यापारस्तुलु सरुकु कोनुगोलुकु विदेशालु वेळ्ळुचुंदुरु.

मेरे पास सिर्फ हजार रुपये हैं ।
మేరే పాస్ సిర్ఫ్ హజార్ రుపయే హై !
నా వద్ద కేవలము వెయ్యి రూపాయలు మాత్రమే ఉన్నాయి.
ना वद्द केवलमु वेय्यि रूलायलु मात्रमे उन्नायि.

इस काम के लिए आप कितने रुपये चाहते हैं ?
ఇస్ కామ్ కే లియే ఆప్ కిత్‌నే రుపయే చాహతే హై?
ఈ పని కొరకు మీరు ఎన్ని రూపాయలు కోరుచున్నారు ?
ई पनि कोरकु मीरु एन्नि रुपायलु कोरुसुन्नारु ?

मैं इस काम के लिए तीन हजार चाहता हूँ ।
మై ఇస్ కామ్ కేలియే తీన్ హజార్ ! చాహతా హూ !
నేను ఈ పని కోసము మూడువేల రూపాయలు కోరుచున్నాను !
नेनु ई पनि कोसमु मूडुवेल रुपायलु कोरुचुन्नानु !

हमारे वेतन का खरार कीजिये
హమారే వేతన్ కా ఖరార్ కీజియే !
మా జీతమును నిశ్చయించండి !
मा जीतमुनु निश्चइंचंडि

आज मुझे पूरा काम खतम करना चाहिए ।
ఆజ్ ముఝె పూరా కామ్ ఖతమ్ కర్‌నా ! చాహియే
ఈ రోజు నేను మొత్తం పని ముగించ వలసి ఉన్నది
ई रोजु नेनु मोत्तं पनि मुगिंचवलसि उन्नदि

धंधे मे कई नुकसान और तकलीफ हैं !
ధంధే మే కఈ నుక్‌సాన్ ఔర్ తక్‌లీఫ్ హై !
వ్యాపారములో ఎన్నో నష్టములు, సంకటములు ఉన్నవి.
व्यापारमुलो एन्नो नष्टमुलु, संकटमुलु उन्नवि.

उस सौदे में हमें काफी लाभ हुआ ।
ఉస్ సౌదే మే హమే కాఫీ లాభ్ హువా !
ఆ వ్యాపారములో మాకు చాలా లాభం వచ్చింది.
आं व्यापारंलो माकु चाला लाभं वच्चिंदि.

मूल्य कम हो जातो हैं ।
మూల్య కమ్ హో జాతే హై !
ధరలు తగ్గుతున్నాయి !
धरलु तग्गुतुन्नायि !

సామాన్ల కొట్టు దగ్గర

एक किलो चीनी दीजिए ।
ఏక్ కిలో చీనీ దీజియే !
ఒక కిలో పంచదార ఇవ్వండి
ओक किलो पंचदार इव्वंडि ।

या और कुछ श्रीमान ?
యా ఔర్ కుచ్ శ్రీమాన్ ?
ఇంకేమైనా కావాలండి ?
इंकेमैना कावालांडि ?

पहले सामान सुची का बिल बना दो ।
పహలే సామాన్ సూచి కా బిల్ బనా దో !
ముందు వస్తువుల బిల్లు తయారు చేయండి
मुंदु वस्तुवुल बिल्लु तयारु चेय्यंडि।

कितना बिल था ?
కిత్‌నా బిల్ థా ?
బిల్లు ఎంత అయ్యింది ?
बिल्लु एंत अय्यिदि ?

क्या आपके पास अच्छे किस्म का काफी पौडर है ?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ అచ్ఛే కిస్మ్ కా కాఫీ పౌడర్ హై ?
మీ వద్ద మంచి కాఫీ పొడి ఉందా ?
मी वद्द मंचि काफी पोडि उंदा ।

कोन सा ब्रांड लेना चाहेंगे ?
కోన్ సా బ్రాండ్ లేనా చాహేంగే ?
ఏ బ్రాండ్ కాఫీ పొడి కావాలి ?
ए ब्रांड काफी पोडि कावालि ?

कोई भी अच्छा ब्रांड चलोगे।
కోఈ భీ అఛ్ఛా బ్రాండ్ చలేగా !
మంచి కంపెనీ బ్రాండ్ ఏదయినా సరే !
मंचि कंपेनी ब्रांड एदयिन सरे ।

यहा नया जनरल स्टोर खुल गया है।
యహా నయా జనరల్ స్టోర్ ఖుల్ గయా హై !
ఇక్కడ కొత్త జనరల్ స్టోర్ తెరిచారు !
इक्कड कोत्त जनरल स्टोर तेरिचारु.

सभी सामान थेली में डाल दो।
సభీ సామాన్ థైలీ మే డాల్ దో !
మొత్తం సామానులు సంచిలో వెయ్యండి
मोत्तं सामानुलु संचिलो वेय्यंडि।

ये रहीं आपकी चीजें।
యే రహీ ఆప్‌కీ చీజే
ఇవిగోండి మీ వస్తువులు
इविगोंडि मी वस्तुवुलु

माफ करना साहब माल खतम हो गया है ।
మాఫ్ కర్‌నా సాహబ్ మాల్ ఖతమ్ హో గయా హై !
క్షమించండి స్టాకు అయిపోయింది !
क्षमिंचंडि स्टाकु अइपोइंदि

आपको कितने पैसे दूँ?
ఆప్‌కో కిత్‌నా పైసే దూం ?
మీకు ఎంత డబ్బు ఇవ్వాలి ?
मीकु एंत डब्बु इव्वालि ?

पेस्ट और साबुन दीजिए।
పేస్ట్ ఔర్ సాబున్ దీజియే !
పేస్టు మరియు సబ్బు ఇవ్వండి !
पोस्टु मरियु सब्बु इव्वंडि !

लीजिए यह रहे पैसे।
లిజియే యహ్ రహే పైసే !
ఇదిగో డబ్బు తీసుకోండి !
इदिगो डब्बु तीसुकोंडि.

❖

25 వ రోజు

ఆహారము గురించి
आहार के संबंध में

నాకు ఆకలిగా వుంది.
नाकु आकलिगा वुंदि
ముఝె భూఖ్ లగీ హై.
मुझे भीख लगी है.

మీరు ఏమి తింటారు?
मीरु एमि तिंटारु?
తుమ్ క్యా ఖానా చాహోగే ?
तुम क्या खाना चाहोगे?

మీరు రాత్రి భోజనం చేసారా?
मीरु भोजनं चेसारा?
క్యా తుమ్‌నే రాత్రి కా భోజన్ కర్ లియా హై?
क्या तुमने रात्रि का भोजन कर लिया है?

భోజనం సిద్ధంగా వుందా?
भोजनं सिद्धंगा वुंदा?
క్యా నాష్తా తైయార్ హై?
क्या नाष्ता तैयार है ?

భోజనం చేద్దాం రండి.
भोजनं चेद्दां रंडि।
చలో నాశ్తా కియా జాయ్
चलो नाश्ता किया जाय
మీరు ఏ తీపి ఇష్టంగా తింటారు?
मीरु ए तीपि इष्टंगा तिंटारु?
ఆప్ కౌన్ సా మిఠాయి ఖాయేంగే?
आप कौन सा मिठाइ खयेंगे?

ఇక భోజనం ప్రారంభించండి.
दयुंचि इक भोजनं प्रारंभिंचंडि।
ఖానా శురూ కరేం.
खाना शुरु करें।

మీరు టీ త్రాగుతారా?
मीरु टी त्रागुतारा?
ఆప్ చాయ్ పసంద్ కరేంగే?
आप चाय पसंद करेंगे?

కొంచెం ఉప్పు ఇవ్వండి.
कोंचें उप्पु इव्वंडि ।
కృప్‌యా జరా నమక్ బఢా దేం.
कृपया जरा नमक बढा दें?

నాకు ఒక గ్లాసుడు పాలు ఇస్తారా?
नाकु ओक ग्लासुडु पालु इस्तारा?
క్యా ముఝే ఏక్ గిలాస్ దూధ్ మిల్ సక్తా హై?
क्या मुझे एक गिलास दूध मिल सकता है?

మీరు మాంసాహారులా?
मीरु मांसाहारुला ?
క్యా ఆప్ మాంసాహారీ హైం?
क्या आप मांसाहारी है ?

నేను శాఖాహారిని?
नेनु शाखाहारिनि ?
మైం శాఖాహారీ హూం.
मैं शाखाहारी हूँ।

నేను ఈ రోజు భోజనం బయట చేయను.
नेनु ई रोजु भोजनं बयट चेयनु।
మైం రాత్రి కా ఖానా ఆజ్ బాహర్ నహీం ఖాఊంగా
मैं रात्रि का खाना आज बाहर नहीं खाऊंगा

మీరు కొద్దిగా నీళ్ళు తీసుకుంటారా?
मीरु कोद्दिगा नीळ्ळु तीसुकुंटारा ?
క్యా ఆప్ థోడా పానీ లేంగే ?
क्या आप थोडा पानी लेंगे ?

నాకు రొట్టె తినే అలవాటు లేదు.
नाकु रोट्टे तिने अलवाटु लेदु
మైం రోటే ఖానే కా ఆదీ నహీం హూం.
मैं रोटे खाने का आदी नहीं हूँ।

మీరు వెన్న తీసుకుంటారా?
मीरु वेन्न तीसुकुंटारा ?
క్యా ఆప్ మఖ్ఖన్ లేంగే?
क्या आप मक्खन लेंगे ?

రాత్రి భోజనాల సమయమయ్యింది.
रात्रि भाजनाल समयमय्यिंदि।
రాత్రి భోజన్ కా సమయ్ హెూ గయా హై.
रात्रि भोजन का समय हो गया है

వారు నన్ను భోజనానికి పిలిచారు.
वारु नन्नु भोजनानिकि पिलिचारु।
ఉన్‌హెూం నే ముఝె ఖానే పర్ ఆమం(త్రిత్ కియా హై
उन्हों ने मुझे खाने पर आमंत्रित किया है।

నాతో కలసి భోజనం చెయ్యండి.
नातो कलसि भोजनं चेय्यंडि।
ఖానా మేరే సాథ్ ఖాఏంగే.
खाना मेरे साथ खायेंगे।

మీరు ఉడికిన గ్రుడ్లు తింటారా ?
मीरु उडिकिन ग्रुड्लु तिंटारा ?
ఆప్ ఉబ్‌లే అండే లేంగే?
आप उबले अंडे लेंगे?

మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?
मीरु तीपि पदार्थालु इष्टपडतारा ?
ఆప్ మీఠీ చీజేం పసంద్ కర్‌తే హైం?
आप मीठी चीजें पसंद करते हैं ?

నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
नेनु कारपु पदार्थालु तिंटानु।
మైం కార్ చీజేం పసంద్ కర్‌తీ హూం.
मैं कार चीजें पसंद करती हूँ।

మీకు మామిడిపండు ఇష్టమేనా?
मीकु मामिडिपंडु इष्टमेना ?
ఆప్ కో ఆమ్ పసంద్ హై?
आप को आम पसंद है ?

నాకు అరటిపండ్లంటే ఇష్టం.
नाकु अरटि पंड्लंटे इष्टं।
మైఁ ఖేలా బహుత్ పసంద్ కర్‌తా
मैं खेला बहुत पसंद करता।

దయుంచి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి.
दयुंचि नाकु इंकोंचें नीळ्ळिव्वंडि कृपया
కృప్‌యా ముఝె థోడా పానీ ఔర్ దేం.
मुझे थोडा पानी और दें।

అన్నం తినేసారా?
अन्नं तिनेसारा ?
క్యా ఆప్ భోజన్ సమాప్త్ కర్ చుకే?
क्या आप भोजन समाप्त कर चुके ?

ఈ ఆహారం చాలా రుచికరంగా వుంది.
ई आहारं चाला रुचिकरंगा वुंदि।
యహ్ భోజన్ అత్యన్త్ స్వాదిష్ట్ హై.
यह भोजन अत्यन्त स्वादिष्ट है।

అతనికి పాలు తీసుకురండి
अतनिकि पालु तीसुकुरंडि
ఉస్ కే లిఏ దూధ్ లాయిఏ.
उसके लिये दूध लाइये।

26 వ రోజు

పాలల్లో కొద్దిగా పంచదార కలపండి.
पालल्लो कोद्दिगा पंचदार कलपंडि।
దూధ్ మేం థోడీ సీ చీనీ మిలా దేం.
दूध में थोडी सी चीनी मिला दें।

మరి కొంచెం తీసుకోండి.
मरि कोंचें तीसुकोंडि।
థోడా అవుర్ లీజిఏ.
थोडा और लीजिए।

మీ కాఫీ చల్లారిపోతోంది.
मी काफी चल्लारिपोतोंदि।
ఆప్‌కీ కాఫీ ఠండీ హెూ రహీ హై.
आपकी काफी ठंडी हो रही है।

నేను విందుకు వెళ్ళాలి.
नेनु विंदुकु वेळ्ळालि।
ముఝె ఏక్ పార్టీ మే జానా హై.
मुझे एक पार्टी में जाना है।

నేను మద్యం త్రాగను.
नेनु मद्यं त्रागनु।
మైం శరాబ్ నహీం పీతా.
मैं शराब नहीं पीता।

వారి పార్టీలో పిండి పదార్థాలు వండించారు.
वारि पार्टिलो पिंडिपदार्थालु वंडिंचारु।
ఉస్‌నే పార్టీ మేం పదార్థ్ పరోసే.
उसने पार्टी में पदार्थ परोसे।

నాకు మరికొంచెం అన్నం వడ్డిస్తారా?
नाकु मरिकोंचें अन्नं वड्डिस्तारा?
థోడా సా ఖానా ఔర్ మిల్ సకేగా?
थोडा सा खाना और मिल सकेगा?

నాకు మాంసం కూర చాలా ఇష్టం.
नाकु मांसंकूर चाला इष्टं।
మాంస్ ముఝె లజీజ్ లగ్‌తీ హై.
मांस मुझे लजीज लगती है।

మా దగ్గర ప్రత్యేకంగా భారతీయ వంటకాలు లభిస్తాయి.
मा दग्गर प्रत्येकंगा भारतीय वंटकालु हमारे
హమారే యహా విశుద్ధ్ భారతీయ్ రసోఈ కా ప్రబంధ్ హై
यहाँ विशुद्ध भारतीय रसोई लभिस्तायि। का प्रबंध हैं।

ఆమె మంచి భోజన ప్రియురాలు.
आमे मंचि भोजन प्रियुरालु।
వహ్ అచ్ఛే భోజన్ కా పారఖీ హై.
वह अच्छे भोजन का पारखी है।

ఆమె తిండిపోతు.
आमे तिंडिपोतु।
వహ్ భుక్కడ్ హై.
वह पेटे भुक्कड है।

కాయగూరలు ఆరోగ్యానికి మంచిది.
कायगूरलु आरोग्यानिकि मंचिदि।
హరీ సబ్జియాఁ స్వాస్త్య కే లిఏ లాభ్‌ప్రద్ హైఁ.
हरी सब्जियाँ स्वास्त्य ते लिये लाभप्रद हैं।

నేను పంచదార తినను.
नेनु पंचदार तिननु।
మైఁ చీనీ నహీఁ ఖాతా.
मैं चीनी नही खाता।

ఉప్పు లేని వంటకం రుచిగా ఉండదు.
उप्पु लेनि वंटकं रुचिगा उंडदु।
నమక్ కే బినా సభీ చీజేం స్వాద్‌రహిత్ లగేగీ.
नमक् के बिना सभी चीजें स्वादरहित लगेगी

మీరు మాంసం పులుసు చెయ్యగలరా?
मीरु मांसं पुलुसु चेय्यगलरा ?
క్యా ఆప్ మాంస్ బనా సక్తే హైఁ?
क्या आप मांस बना सकते है ?

మీ దగ్గర ఎండుచేపలు దొరుకుతాయా?
मी दग्गर एंडुचेपलु दोरुकुताया ?
క్యా యహాఁ సూఖీ మఛ్‌లీ మిల్‌తీ హైఁ?
क्या यहाँ सूखी मछली मिलती हैं ?

మీరు పలావు వండగలరా?
मीरु पलावु वंडगलरा ?
ఆప్ పలావ్ పకా సక్తే హైఁ?
आप पलाव पका सकते है ?

వారానికి ఒకసారి మాంసం తింటాము.
वारानिकि ओकसारि मांसं तिंटामु।
గోశ్త్ ఏక్ సప్తాహ్ మేం ఏక్‌బార్ ఖాతే హైం.
गोश्त एक सप्ताह में एकबार खाते हैं .

నేను ప్రతిరోజు అన్నం తినను.
नेनु प्रतिरोजु अन्नं तिननु।
మైం ప్రతిదిన్ ఖానా నహీం ఖాతీ హూం.
मैं प्रतिदिन खाना नही खाती हूँ।
ఇవ్వాళ భోజనం ఎక్కువ అయ్యింది.
इव्वाळ भोजनं एक्कुव अय्यिंदि।
భోజన్ బహుత్ భారీ థా.
भोजन बहुत भारी था।

ఆహారాన్ని బాగా నమిలి మింగండి.
आहारान्नि बागा नमिलि म्रिंगंडि।
ఆప్ నే భోజన్ కో భలీ ప్రకార్ సే చబాయిఏ.
आपने भोजन को भली प्रकार से चबाइए ।

27 వ రోజు

బేకరీలో సంభాషణ
बेकरी के संबंध में

इవి తాజా రొట్టెలేనా?
इवि ताजा रोट्टेलेना ?
క్యా యే తాజా రోటియాఁ హైఁ?
क्या ये ताजा रोटियाँ हैं ?

ఈ కేకులు రుచిగా ఉంటాయా?
ई केकुलु रुचिगा उंटाया ?
క్యా ఇస్ కేక్స్ స్వాధిష్ట్ హోతీ హైఁ?
क्या इस केक्स स्वाधिष्ट होती हैं ?

మీరు పుట్టిన రోజు కేకులు తయారు చేస్తారా?
मीरु पुट्टिन रोजुकेकुलु तयारु चेस्तारा ?
క్యా ఆప్ బర్త్‌డే కేక్స్ బనాతే హైఁ?
क्या आप बर्तडे केक्स बनाते है ?

గుడ్డు వెల ఎంత?
गुड्डु वेल एंत ?
అండే కిత్‌నా హై?
अंडे कितना हैं ?

మీ దగ్గర చిప్స్ ఉన్నాయా?
मी दग्गर चिप्स उन्नाया ?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ చిప్స్ హైం?
क्या आपके पास चिप्स हैं ?

క్రొత్త కేకుల స్టాకు వచ్చిందా?
क्रोत्त केकुल स्टाकु वच्चिंदा ?
తాజా కేక్స్ కీ స్టాక్ ఆప్‌కే పాస్ ఆ గఈ హై?
ताजा केक्स की स्टाक आपके पास आ गई है ?

ఈ కేకుల టిన్ను ఎంత?
ई केकुल टिन्नु एंत ?
ఇస్ కేక్స్ కే టిన్ కా క్యా మూల్య్ హై?
इस केक्स के टिन का क्या मूल्या हैं ?

నేను ఒకటి తినిచూడవచ్చునా?
नेनु ओकटि तिनि चूडवच्चुना ?
క్యా మైం ఏక్ ఖాకే దేఖ్ సక్తా హూం?
क्या मैं एक खाके देख सक्ता हूँ ?

ఈ బిస్కట్ల నుండి వాసన వస్తుంది.
ई बिस्केट्ल नुंडि वासन वस्तुंदि।
యే బిస్కెటాంసే బాస్ ఆ రహీ హైం.
ये बिस्केटासे बास आ रही है।

మీ వద్ద తాజా వెన్న దొరుకుతుందా?
मी वद्द ताजा वेन्न दोरुकुतुंदा ?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ తాజా మక్కన్ మిల్‌తీ హైం?
क्या आपके पास ताजा मख्कना मिलती है ?

గుడ్లు తాజాగా ఉంటే రెండు ఇవ్వండి.
गुड्लु ताजागा उंटे रेंडु इव्वंडि।
అండే తాజా హో తే దో దీజియే.
अंडे ताजा होते तो दो दीजिये।

నాకు రెండు కేకులు, ఒక గుడ్డు ఒక ప్యాకెట్ వెన్న కావాలి.
नाकु रेंडु केकुलु, ओक गुड्डु, ओक प्याकेट वेन्न कावालि।
ముఝే దో కేక్, ఏక్ అండా ఔర్ ఏక్ ప్యాకెట్ మఖ్కన్ చాహియే.
मुझे दो केक, एक अंडा और एक प्याकेट मख्कन चाहिये।

మాకు ఇక్కడి రొట్టెలు ఇష్టం.
माकु इक्कडि रोट्टेलु इष्टं।
హమే యహాఁ కే డబల్ రోటియాఁ పసంద్ హైఁ.
हम यहाँ के डबल रोटियाँ पसंद हैं।

మా పిల్లలకి ఏం కావాలో అవి ఇవ్వండి.
मा पिल्ललकि एं कावालो अवि इव्वंडि।
మేరీ బచ్చోం కో క్యా చాహియే వో దీజియే.
मेरी बच्चों को क्या चाहिये वो दीजिये।

రొట్టెకు వెన్నరాసి ఇవ్వండి.
रोट्टेकु वेन्नरासि इव्वंडि।
డబల్ రోటీ కో మఖ్కన్ సే మిలాకర్ దీజియే.
डबल रोटी को मक्खन से मिलाकर दीजिये।

మహాలాక్ట్తో చాక్లెట్ ప్యాకెట్ ఇవ్వండి.
महालाक्टो चाक्लेट प्यकेट इव्वंडि।
మహాలాక్టో చాక్లెట్ ప్యాకెట్ దీజియే.
महालाक्टो चाक्लेट प्याकेट दीजिये।
మీ వద్ద కారంబూందీ ఉందా?
मी वद्द कारंबूंदी उंदा?
క్యా ఆప్ కే పాస్ బూందీ హైఁ?
क्या आपके पास बूदी है?

మీ వద్ద అన్ని తీపి వస్తువులే దొరుకుతాయా?
मी वद्द अन्नि तीपि वस्तुवुले दोरुकुताया?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ మీఠీ చీజే హీ మిల్‌తీ హై?
क्या आपके पास मीठी चीजे ही मिलती है?

ఇవి చాలు ఇంకే వద్దు.
इवि चालु इंकें वद्दु।
యే బస్. అబ్ ఔర్ కుఛ్ నహీ చాహియే.
ये बस। अब और कुछ नहीं चाहिये।

❖

28 వ రోజు

పాదరక్షల దుకాణంలో

जूतों की दुकान में

మీకు ఎటువంటి చెప్పులు కావాలి?
मीकु एटुवंटि चेप्पुलु कावालि?
ఆప్ కో కిస్ తరహ్ కి జూతే చాహియే?
आप को किस तरह कि जूते चाहिये?

ఈ చెప్పులు చూడండి ఇప్పుడు ఇవే ఫ్యాషన్
ई चेप्पुलु चूडंडि इप्पुडु इवे फ्यॉशन।
హై ఇస్ జూతోంకో దేఖియే. అబ్ యే హీ
इस जूतों को देखिये। अब ये ही फ्याशन है।

మీకు ఈ డిజైను నచ్చిందా?
मीकु ई डिजैनु नच्चिंदा?
ఆప్‌కో యహ్ డిజైన్ పసంద్ హైం?
आपको यह डिजैन पसंद हैं?

మీకు ఎటువంటి రంగులో కావాలి?
मीकु एटुवंटि रंगुलो कावालि?
ఆప్‌కో కిస్ రంగ్ మేం చాహియే?
आपको किस रंग में चाहिये।

మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
मीरु हइहील्स वाडरा?
క్యా ఆప్ హాఈ హీల్ నహీం పహన్‌తే?
क्या आप हाई हील नहीं पहनते?

మీ చెప్పుల నెంబరు ఎంతండి?

मी चेप्पुल नंबरु एंतंडि ?

ఆప్‌కే జూతోం కో నంబర్ క్యా హైం?

आपके जूतों को नंबर क्या हैं ?

బాటా చెప్పులంటే మీకు ఇష్టమేనా?

बाटा चेप्पुलंटे मीकु इष्टमेना ?

క్యా ఆప్ కో బాటా చప్పలేం పసంద్ కర్‌తే హైం?

क्या आपको बाटा चप्पलें पसंद करते हैं ?

ఈ చెప్పుల జత ఎంత అవుతుంది?

ई चेप्पुल जत एंत अवुतुंदि ?

ఇస్ చెప్పల్ కిత్‌నే కా హోతా హై?

इस चेप्पल कितनेका होता है ?

ఈ బూట్ల జత ఎంతవుతుంది?

ई बूट्ल जत एंतवुतुंदि ?

ఇస్ జోడే కా కిత్నా మూల్య హెూగా?

इस जोडे का कित्ना मूल्य होगा ?

ఈ చెప్పులు నీళ్ళలో వాడినా పాడవవు.

ई चेप्पुलु नीळ्ळलो वाडिना पाडववु ।

ఇస్ చెప్పలేం పానీ మేం భీ నహీం కరాబ్ హోగీ.

इस चेप्पलें पानी में भी नहीं कराब होगी ।

ఈ చెప్పు బాగా కరుస్తోంది.

ई चेप्पु बागा करुस्तोंदि ?

యే చప్పల్ కాట్ రహా హై.

ये चेप्पल काट रहा है।

ఇటువంటివి ఎరుపురంగులో ఉన్నాయా?

इटुवंटिवि एरुपुरंगुलो उन्नाया?

క్యా ఆప్ కే పాస్ పీలే రంగ్ మేం భీ యహీ కిస్మ్ హైం?

क्या आप के पास पीले रंग में भी यही किस्म हैं?

ఫ్యాన్సీ చెప్పులు ఎక్కువకాలం మన్నవు.

फ्यान्सी चेप्पुलु एक्कुवकालं मन्नवु।

ఫేన్సీ చెప్పలేం ఆమ్‌తౌర్ పర్ అధిక్ దిన్ నహీం చల్‌తీ.

फ्यान्सी चेप्पलें आमतौर पर अधिक दिन नहीं चलती।

ఇవి చాలా మంచివని నేను హామి ఇస్తున్నాను.

इवि चाला मंचिवनि नेनु हामि इस्तुन्नानु।

మైం ఆప్‌కో యకీన్ దిలాతా హూం కి, యే కాఫీ అచ్ఛే హైం.

मैं आप को यकीन दिलाता हूँ की, ये काफी अच्छे हैं।

ఈ చెప్పులు బిగుతుగా ఉన్నాయి.

ई चेप्पुलु बिगुतुगा उन्नाइ।

యే జూతా బహుత్ తంగ్ హైం.

ये जूता बहुत तंग हैं।

ఈ చెప్పుల ఖరీదు ఎంత?

ई चेप्पुल खरीदु एंत?

ఇస్ జూతే కా కిత్‌నా మూల్య హెూగా?

इस जूते का कितना मूल्य होगा?

ఈ బూట్లు 50 రూపాయలకు ఇస్తారా?

ई बूट्लु 50 रुपायलकु इस्तारा?

ఇస్ జూతా కో ఆప్ పచాస్ రుపయే కో దేంగే?
इस जूता को आप पचास रुपये को देंगे।
మీకు మెత్తటి తోలు అంటే ఇష్టమేనా?
मीकु मेत्तटि तोलु अंटे इष्टमेना ?

ఆప్‌కో ములాయమ్ చమ్‌డా పసంద్ హైం?
आपको मुलायम चमडा पसंद हैं ?
ఈ నెంబరు నాకు సరిపోయింది.
ई नंबरु नाकु सरिपोइंदि।

యే నెంబర్ మేరే లియే ఠీక్ హై.
ये नंबर मेरे लिये ठीक है।
ఈ మఖ్‌మల్ చెప్పులు మీకు ఎలాగున్నాయి?
ई मखमल चेप्पुलु मीकु एलागुन्नाइ ?

ఆప్‌కో యే మఖ్‌మలీ చప్పలేం కైసీ లగ్‌తీ హైం.
आपको ये मखमली चप्पलें कैसी लगती है।
ఇవి కొంచెం డాబుగా కనబడవు.
इवि कोंचें डाबुगा कनबडवु।

యే కుఛ్ మడ్‌కిలీ దిఖ్తీ నహీం హైం.
ये कुछ मडकिली दिखती नहीं हैं।
మా దగ్గర ధరలు చాలా తక్కువ.
मा दग्गर धरलु चाला तक्कुवा।

హమారే పాస్ మూల్య్ బహెూత్ కమ్ హై.
हमारे पास मूल्य बोहुत कम है।
మీ వద్ద బూటు పాలిష్ డబ్బా దొరుకు తుందా?
मी वद्द बुलु पालिश डब्बा दोरुकुतुंदा ?

ఆప్‌కే పాస్ బూట్ పాలిష్ మిల్‌తీ హై?

आपके पास बूट पालिश मिलती है।

నాకు రబ్బరు చెప్పులు కావాలి.

नाकु रब्बरु चेप्पुलु कावालि?

ముఝే రబర్ స్లీపర్ చాహియే.

मुझे रबर स्लीपर चाहिये।

మీరు ఈ చెప్పుల మీద డిస్కౌంట్ ఇస్తారా?

मीरु ई चेप्पुल मीद डिस्कौंट इस्तारा?

ఆప్ ఇస్ జూతోం పర్ డిస్కౌంట్ దేంగే?

आप इस जूतों पर डिस्कौंट देंगे?

ఈ చెప్పులు ఖరీదు బాగా ఎక్కువ.

ई चेप्पुलु खरीदु बागा एक्कुव।

ఇస్ చప్పల్ కే మూల్య అధిక్ హై.

इस चप्पल के मूल्य अधिक है।

మాకు ఈ చెప్పులు వద్దు.

माकु इ चेप्पुलु वद्दु।

హమే యే జూతా నహీం చాహియే.

हमे ये जूता नहीं चाहिये।

మేము మళ్ళీ వస్తాము.

मेमु मळ्ळी वस्तामु।

హమ్ ఫిర్ ఆయేంగే.

हम फिर आयेंगे.

నువ్వు చెప్పులు ఒకసారి వేసుకుని చూడు.

नुव्वु चेप्पलु ओकसारि वेसुकुनि चूडु।

తుమ్ చెప్పల్ కో పహన్ కర్ దేఖో.

तुम चेप्पल को पहन कर देखो।

29 వ రోజు

సరుకుల దుకాణంలో
सामान के दुकान में.

రండి రండి మీకు ఏం కావాలి?
रंडि रंडि मीकु एं कावालि?
అయియే ఆప్‌కో క్యా చాహియే?
अइये आपको क्या चाहिये?

ఈ బియ్యం చూడండి.
ई बिय्यं चूडंडि।
ఇస్ చావల్ కో దేఖియే.
इस चावल को देखिये।

నాకు కొంచెం ధర తక్కువలోని బియ్యం కావలెను.
नाकु कोंचें धर तक्कुवलोनि बिय्यं कावलेनु।
ముఝే కమ్ దామ్ మేఁ చావల్ చాహియే.
मुझे कम दाममें चावल चाहिये।

ఈ బియ్యంతో వండిన అన్నం బాగుంటుందా?
ई बिय्यंतो वंडिन अन्नं बागुंटुंदा?
ఇస్ చావల్‌కే ఖానా అచ్ఛీ హోతీ హై.
इस चावलके खाना अच्छी होती है।

మీ దగ్గర పప్పులు ఉన్నాయా?
मी दग्गर पप्पुलु उन्नाया?
ఆప్‌కే పాస్ దాలేం హైఁ క్యా?
आपके पास दालें हैं क्या?

నాకు డాల్డా కావాలి.
नाकु डाल्डा कानालि?
ముఝె వనస్పతి చాహియే.
मुझे वनस्पति चाहिये।

మీ దగ్గర నూనెల్లో కల్తీ లేదని మీరు నమ్మకంగా చెప్పగలరా?
मी दग्गर नूनेलो कल्ती लेदनि मीरु नम्मकंगा चेप्पगलरा?
క్యా ఆప్‌కో యకీన్ హైc కి ఆప్‌కే పాస్ తేలోం మేc మిలావట్ నహీc హైc?
क्या आपको यकीन हैं कि आपके पास तेलोंमे मिलावट नही है?

నాకు షేవింగ్ క్రీమ్ కావాలి.
नाकु षेनिंग क्रीम् कावालि।
ముఝె దాఢీ బనానే కీ క్రీమ్ చాహియే.
मुझे दाढी बनाने की क्रीम चाहिये।

మీరు గోధుమపిండి అమ్ముతారా?
मीरु गोधुमपिंडि अम्मुतारा?
క్యా ఆప్ ఆటా బేచ్‌తే హైc?
क्या आप आटा बेचते हैं?

మీ వద్ద కిస్‌మిస్‌లు ఉంటాయా?
मी वद्द किसमिसलु उंटाया?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ కిస్‌మిస్ మిల్‌తే హైc?
क्या आपके पास किसमिस मिलते हैं?

బాస్‌మతీ బియ్యం రేటు ఎంత?
बासमती बिय्यं रेटु एंत?
బాస్‌మతి చావల్ కా క్యా భావ్ హై?
बासमति चावल का क्या भाव है?

బియ్యంలో రాళ్ళు లేవు కదా?
बिय्यंलो राळ्ळु लेवु कदा?
చావల్ మే నహీం హైం నా?
चावल में पथ्थर नहीं है ना?

నాకు కందిపప్పు కావాలి.
नाकु कंदिपप्पु कावालि।
ముఝె అర్‌హర్ చాహియే.
मुझे अरहर चाहिये।

పెసల ఖరీదుఎంత?
पेसल खरीदु एंत?
మూంగ్ కా క్యా దామ్ హై?
मूँग का क्या दाम है?

నాకు 6 గుడ్లు కావాలి.
नाकु 6 गुड्लु कावालि।
ముఝె ఛహ్ అండే చాహియే.
मुझे छह अंडे चाहिये।

ఈ పిండి బాగాలేదు.
ई पिंडि बागालेदु।
యే ఆటా అచ్ఛీ నహీం హై.
ये आटा अच्छी नहीं हैं।

మీ దగ్గర ఊరగాయలు ఉన్నాయా?
मी दग्गर ऊरगायलु उन्नाया?
ఆప్ కే పాస్ అచార్ హైం?
आपके पास अचार हैं?

నెయ్యి కిలో ఎంత?
नेय्यि किलो एंता ?
ఘీ కిలో కిత్‌నా హై?
घी किलो कितना है ?

నాకు బియ్యం కిలో చాలు.
नाकु बिय्यं किलो चालु।
ముఝే చావల్ కిలో కాఫీ హై.
मुझे चावल किलो काफी है।

దీని వాసన బాగుండలేదు.
दीनि वासन बागुंडलेदु।
ఇస్‌కీ బాస్ అచ్ఛీ నహీం హై.
इसकी बास अच्छी नही है।

జామ్ కావాలి.
जाम कावालि।
ముఝే జేమ్ చాహియే.
मुझे जेम चाहिये।

ఈ సరుకుల మొత్తం ఎంత?
ई सरुकुल मोत्तं एंत ?
ఇస్ సారా చీజోం కా మూల్య కిత్‌నా హువా?
इस सारा चीजों का मूल्य कितना हूवा ?

నేను అప్పుగా సరుకులను తీసుకోవచ్చునా?
नेनु अप्पुगा सरुकुलनु तीसुकोवच्चुना ?
క్యా మైం చీజోంకో ఖర్జ్‌మే లే సక్‌తా హూ?
क्या मैं चीजों को खर्ज में ले सकता हूँ।

ఈ సరుకులకు బిల్లు ఇస్తారా?
ई सरुकुलकु बिल्लु इस्तारा?
ఇస్ చీజోం కా బిల్ దేంగే?
इस चीजों का बिल देंगे?

సరుకులను ఇంటికి పంపిస్తారా?
सरुकुलनु इंटिकि पंपिस्तारा?
క్యా ఆప్ చీజోం ఘర్ కో బేచ్ సక్తే హైం?
क्या आप चीजों घर को बेच सकते है?

మీ వద్ద డోర్ డెలివరీ సౌకర్యం ఉందా?
मी वद्द डोर डेलिवरी सौकर्यं उंदा?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ డోర్ డెలివరీ సౌకర్య హై?
क्या आपके पास डोर डेलिवरी सौकर्य है?

మీ వద్ద నువ్వుల నూనె దొరుకుతుందా?
मी वद्द नुव्वुल नूने दोरुकुतुंदा?
క్యా ఆప్‌కే పాస్ తిల కా తేల్ మిలేగా?
क्या आपके पास तिल का तेल मिलेगा?

మీ వద్ద కిరోసిన్ ధర ఎంత?
मी वद्द किरोसिन धर एंत?
ఆప్‌కే పాస్ మిట్టీ కా తేల్ కా క్యా మూల్య హై?
आपके पास मिट्टी का तेल का क्या मूल्य है?

వేరుశెనగనూనెలో కల్తీ ఉండదుగా.
वेरुशेनगनूनेलो कल्ती उंडदुगा।
మూంగ్‌ఫలీ కా తేల్ మేం మిలావట్ నహీం హోగా నా?
मूँगफली का तेल में मिलावट नहीं होगा ना?

30 వ రోజు

अभ्यास

అభ్యాసము

ఈ క్రిందివాటిని తెలుగులోనికి అనువదించండి :

1. मैं आम खाता हूँ।
2. हम स्कूल जाते हैं।
3. तुम हिन्दी लिखते हो।
4. कुत्ता दौडता हैं।
5. लडके खेलते हैं।
6. मैं अंग्रेजी नहीं पढता।
7. मैं दिल्ली मे रहता हूँ।
8. मैं दस बजे स्कूल जाता हूँ।
9. मैदान स्कूल के पास है।
10. वह जाती हैं।
11. लडकी गाती हैं।
12. गाय घास खाती हैं।
13. हम गेंद खेलती हैं।
14. तू यह काम कर।
15. तुम ठंडा पानी पीओ।
16. आप एक रूपया दीजिये।
17. तुम पाठशाला जाओ।
18. तू घर मत जा।
19. काशी एक पवित्र तीर्थ स्थान हैं।
20. आकाश में तारे झिल-मिल चमकते हैं।

21. दक्षिण हिन्दुस्तान में चार बडी नदियाँ हैं।
22. डाकिया डाक घर से पत्र लाता हैं।
23. आपने सबेरे काफी पी या चाय?
24. कसरत करने से हम बलवान बन जाते हैं।
25. शाम को समुद्र से ठंडी हवा चलते हैं।
26. मैं यह काम दो दिन में पूरा कर सकता हूँ।
27. हैदराबाद की गाडी करनूल दस बजे आती हैं।
28. राम और गोपाल आपस में जगडते हैं।
29. गाँव में ताजा हवा मिलती हैं।
30. दुनिया के सब पहाडो में हिमालय ऊँचा हैं।
31. सूरदासजी ने सूरसागर लिखा हैं।
32. चांद आज अबी तक नहीं निकला।
33. हमने शाम को एक अच्छा गीत सुना।
34. रंग-बिरंग और सुन्दर चिडियाँ आसमान में उडती हैं।
35. बूढे लोगों के बाल सफेद होते हैं।

ఈ క్రిందివాటిని హిందీలోనికి అనువదించండి :

1. నీవు మద్రాసు ఎప్పుడు వస్తున్నావు?
2. గొల్లవాడు ఆవులను మేపుతాడు.
3. కుక్క ఒక పెంపుడు జంతువు.
4. తమరు ఎక్కడకు వెళుతున్నారు?
5. కాస్సేపు విశ్రాంతి తీసుకొనండి.
6. తమరికి ఏమి కావలయును?
7. నా అత్తయ్య బీహార్‌లో ఉంటున్నది.
8. శరీరములో శిరస్సు ప్రధానమైనది.
9. మామిడిపండు చాలా తియ్యగా వున్నది.

10. గాయత్రి మంచి బట్టలు ధరించెను.
11. మనము ఎల్లప్పుడూ నిజమునే మాట్లాడవలయును.
12. మా అక్కయ్య మా అమ్మతో మైసూరు వెళ్ళినది.
13. మా నాన్నగారు నిద్రించుచున్నారు.
14. మావెంట తమరు ఎందుకు రాలేదు?
15. ఈ పుస్తకముయొక్క విలువ నలుబది రూపాయలు.
16. సుభాష్‌చంద్రబోస్ ఒక నిజమైన దేశ భక్తుడు.
17. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ మన మొదటి ప్రధానమంత్రి.
18. మా అమ్మగారికి నిన్నటినుండి జ్వరముగా ఉన్నది.
19. మమత పదునెనిమిది సంవత్సరముల అమ్మాయి.
20. మా తాతగారు వార్తాపత్రిక చదువుతున్నారు.
21. సరళ ఎల్లప్పుడు తన సోదరునితో హిందీలో మాట్లాడును.
22. రాముని పెట్టెలో అందమైన ఆటబొమ్మలున్నవి.
23. ఆవు ఒక ఉపయోగకరమైన జంతువు.
24. నా తమ్ముడు హిందీ బాగుగా మాట్లాడును.
25. ఏనుగు జంతువులన్నిటిలోకి పెద్దది.
26. కమల వీణ వాయించుచున్నది.
27. చెట్టుపైన మామిడిపండు ఉన్నది.
28. మధ్యాహ్నము నేను ఇంటికి వెళతాను.
29. నేను ఉదయం ఆరు గంటలకు లేస్తాను.
30. మోహన్ పేదవారికి సహాయము చేస్తాడు.
31. ఆమె పండుగ తరువాత వెళ్తుంది.
32. వారు నీ కొఱకు ఏమి తెచ్చినారు?
33. రామూ, మీ మామయ్య ఎప్పుడు వచ్చారు?
34. ఒక గ్రామములో ఒక బ్రాహ్మణుడు నివసించుచుండెను.
35. మన దేశ రాజధాని ఢిల్లీ నగరము.

31 వ రోజు

అభ్యాసపు సమాధానములు

తెలుగు అనువాదములు :

1. నేను మామిడిపండు తింటున్నాను.
2. మేము బడికి వెళ్తున్నాము.
3. నీవు హిందీ వ్రాస్తున్నావు.
4. కుక్క వేగముగా పరుగెత్తును.
5. బాలురు ఆడుకుంటున్నారు.
6. నేను ఆంగ్లము చదవను.
7. నేను ఢిల్లీలో నివసిస్తున్నాను.
8. నేను పది గంటలకు బడికి వెళ్తాను.
9. మైదానము బడి ప్రక్కనే ఉన్నది.
10. వారు వెళ్తున్నారు.
11. బాలిక పాడుతున్నది.
12. ఆవు గడ్డి తింటుంది.
13. మేము బంతి ఆడుకుంటాము.
14. నువ్వు ఈ పని చెయ్యి.
15. నీవు చల్లని నీరు త్రాగు.
16. తమరు ఒక రూపాయి ఇవ్వండి.
17. నీవు పాఠశాలకు వెళ్ళు.
18. నువ్వు ఇంటికి వెళ్ళకు.
19. కాశీ ఒక పవిత్ర యాత్రా స్థలము.
20. ఆకాశములో నక్షత్రములు తళతళ మెరియుచున్నవి.
21. దక్షిణ హిందూదేశమున నాలుగు పెద్ద నదులున్నవి.
22. తపాలాబంట్రోతు తపాలా ఆఫీసునుండి జాబులు తెచ్చుచున్నాడు.

23. తమరు ఉదయం కాఫీ త్రాగుచున్నారా లేక టీ త్రాగుచున్నారా?
24 వ్యాయామము చేయుటవలన మనము బలవంతులగుదము.
25. సాయంత్రం వేళలో సముద్రపు ఒడ్డున చల్లని గాలి వీచును.
26. నేను ఈ పనిని రెండు రోజులలో పూర్తి చేయగలను.
27. హైదరాబాదు రైలు కర్నూలుకు పది గంటలకు వచ్చును.
28. రామూ గోపాలు పరస్పరము గొడవ పడుదురు.
29. గ్రామములలో మంచి గాలి లభించును.
30. ప్రపంచములోని అన్ని పర్వతములలో హిమాలయములు ఎత్తైనవి.
31. సూరదాసుగారు సూరసాగర్ రచించినారు.
32. చంద్రుడు ఈరోజు ఇంతవరకు ఉదయించలేదు.
33. ఈరోజు సాయంత్రం మనము ఒక మంచి గీతము విన్నాము.
34. రంగురంగుల అందమైన పక్షులు ఆకాశమున ఎగురుతున్నవి.
35. ముసలివారి వెంట్రుకలు తెల్లగా ఉండును.

హిందీ అనువాదములు :

1. तुम मद्रास कब आ रहे हो?
2. ग्वाला गय चराते हैं।
3. कुत्ता एक पालतू जानवर हैं।
4. आप कहाँ जारहे हैं?
5. थोडी धेर आराम कीजिये।
6. आपको क्या चाहिए।
7. मेरी मौसी बीहार में रहते हैं।
8. शरीर में सिर प्रधान हैं।
9. आम बहुत मीठा हैं।
10. गायत्री ने अच्छे कपड़े पहने।
11. हमको हमेशा सच बोलना चाहिए।
12. मेरी बहन मेरी माँ केसात मैसूर गयी।

మా నూతన ప్రచురణలు

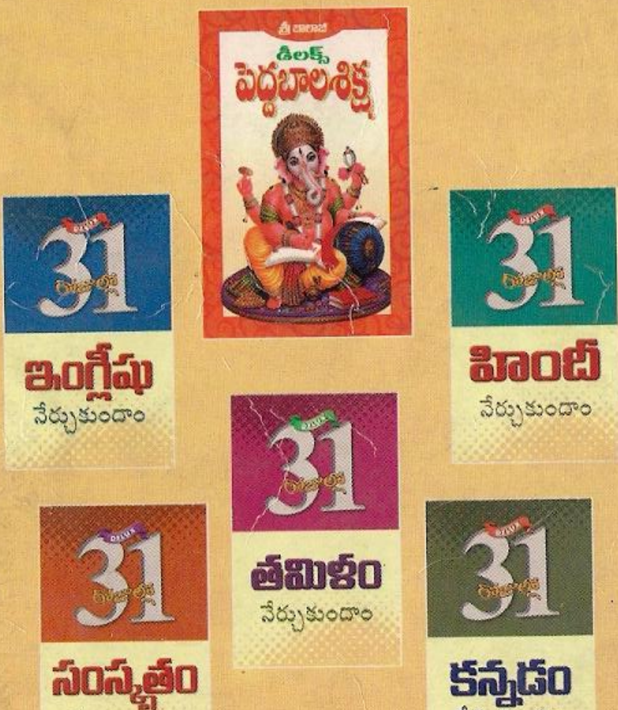
డీలక్స్
పెద్దబాలశిక్ష
31
ఇంగ్లీషు
నేర్చుకుందాం
31
హిందీ
నేర్చుకుందాం
31
తమిళం
నేర్చుకుందాం
31
సంస్కృతం
నేర్చుకుందాం
31
కన్నడం
నేర్చుకుందాం